

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

RAZLIKA V ANALIZI USPEŠNOSTI POSLOVANJA ZA
PODJETJE KOLPA D.D. PO SLOVENSKIH
RAČUNOVODSKIH STANDARDIH IN MEDNARODNIH
RAČUNOVODSKIH STANDARDIH

Ljubljana, september 2002

BORUT ŠTERBENC

IZJAVA

Študent/ka _____ izjavljam, da sem avtor/ica
tega diplomskega dela, ki sem ga napisal/a pod mentorstvom
_____ in dovolim objavo diplomskega
dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____.

Podpis:

KAZALO

UVOD.....	1
1. POJMOVNI OKVIR SLOVENSКИH IN MEDNARODNIH RAČUNOVODSKIH STANDARDOV TER RAZLIKE IN PRIMERJAVE MED NJIMI.....	2
1.1. Slovenski računovodski standardi.....	3
1.2. Mednarodni računovodski standardi.....	4
1.3. Nekaj najpomembnejših razlik med starimi SRS in MRS.....	6
1.4. Nekaj najpomembnejših razlik med novimi SRS in MRS.....	7
1.5. Spremembe, ki jih prinašajo novi SRS.....	7
1.5.1. Temeljne novosti v računovodskih predpostavkah.....	7
1.5.2. Temeljne novosti pri pripoznavanju in merjenju gospodarskih kategorij.....	8
1.5.3. Temeljne novosti pri prevrednotevanju gospodarskih kategorij.....	8
1.5.4. Novosti v računovodskih izkazih.....	10
1.5.4.1. Bilanca stanja.....	11
1.5.4.2. Izkaz poslovnega izida.....	12
1.5.4.3. Izkaz finančnega izida.....	14
1.5.4.4. Izkaz gibanja kapitala.....	14
2. ANALIZA USPEŠNOSTI POSLOVANJA.....	15
2.1. Opredelitev analize uspešnosti poslovanja.....	15
2.1.1. Opredelitev računovodske analize.....	16
2.1.2. Analiza odmikov.....	17
2.1.3. Analiza kazalnikov.....	19
2.2. Analiza računovodskih izkazov.....	21
3. PREDSTAVITEV PODJETJA KOLPA D.D.	23
4. ANALIZA USPEŠNOSTI POSLOVANJA KOLPE d.d. PO SRS IN MRS.....	24
4.1. Opredelitev kazalnikov uspešnosti poslovanja.....	24
4.1.1. Opredelitev ekonomske dodane vrednosti – EVA.....	25

4.2. Poslovanje Kolpe d.d. po SRS in MRS.....	27
4.2.1. Pojasnila k primerjavi računovodskih izkazov po starih SRS in MRS.....	27
4.2.2. Analiza računovodskih kazalnikov po SRS in MRS.....	30
4.2.2.1. <i>Kazalniki stanja financiranja</i>	31
4.2.2.2. <i>Kazalniki vodoravnega finančnega ustroja</i>	33
4.2.2.3. <i>Kazalniki stanja investiranja</i>	36
4.2.2.4. <i>Kazalniki obračanja</i>	37
4.2.2.5. <i>Kazalniki gospodarnosti</i>	39
SKLEP	40
LITERATURA	42
VIRI	44
PRILOGE	

UVOD

Podjetja v okviru svojega poslovanja zasledujejo različne cilje, kot so maksimizacija dobička in prodaje ter maksimizacija tržnega deleža ter preživetje. Skupno vsem naštetim ciljem je dobiček na dolgi rok in stabilnost poslovanja. Temeljni cilj poslovanja vsakega podjetja tako predstavlja dolgoročna maksimizacija tržne vrednosti podjetja oz. povečanje vrednosti podjetja za njegove lastnike.

Podjetja poslujejo v stalno spreminjajočem in konkurenčnem okolju ter se srečujejo s številnimi izzivi, ki zahtevajo hitre in preudarne reakcije, ki morajo zagotoviti uspešnost poslovanja in dolgoročno preživetje podjetja. Z analizo poslovanja tako želi podjetje spoznati poslovanje, ugotoviti probleme in morebitne rezerve pri poslovanju, spoznati dejavnike, ki določajo uspešnost oziroma neuspešnost poslovanja, ter na osnovi izsledkov analize sprejeti ustrezne ukrepe za izboljšanje uspešnosti poslovanja.

V današnjem svetu se je z razvojem informacijske tehnologije težko ubraniti agresivnim učinkom svetovnega procesa poenotenja oziroma globalizacije. Zlasti to velja za podjetja iz majhnih držav, ki z globalizacijo svoje dejavnosti skušajo presegati omejitve majhnega domačega trga. Majhne dežele so se tako znašle v ranljivem položaju, kar velja še posebej za majhno slovensko gospodarstvo. Slovenska podjetja se bodo morala intenzivneje povezovati z drugimi evropskimi podjetji v okviru regionalnih povezovanj, če bodo želela preživeti v globalni konkurenci. S pojavom globalizacije in vse hitrejšega tehnološkega razvoja se je pojavila tudi potreba po vse večjem vlaganju v znanje, tehnologijo, informacije. Podjetja morajo vzpostaviti fleksibilno organizacijo, ki bo omogočila hiter odziv na spremembe v okolju.

Proces globalizacije pa ni zgolj ukinil nacionalnih meja ter spodbudil hitrejšo povezovanje in prevzemanje podjetij, ampak tudi ustvaril potrebo po oblikovanju skupnih računovodskih načel vrednotenja ekonomskih kategorij.

Globalizacija gospodarstva zahteva oblikovanje informacij, ki odpravljajo razlike med splošno sprejetimi računovodskimi načeli različnih držav. Zahteve po takih informacijah, ki so odraz mednarodne narave poslovanja, in zahteve po zniževanju stroškov so tudi v računovodstvu privedle do uporabe enotnih pravil pri oblikovanju računovodskih poročil.

Z uvajanjem tržnega gospodarstva in spremembo političnega in ekonomskega sistema ter izgubo jugoslovanskega trga se je tudi pri naših podjetjih pojavila potreba po hitrejšem vključevanju v svetovne integracijske tokove. Tako v luči približevanja Slovenije Evropski uniji ni zgolj potrebna harmonizacija slovenske zakonodaje z evropsko, ampak tudi potreba po izdelavi jasnega in preglednega sistema pravil o računovodenju ter usklajevanju slovenskih računovodskih standardov z mednarodnimi.

V svoji diplomski nalogi želim predstaviti razliko v analizi uspešnosti poslovanja po slovenskih in mednarodnih računovodskih standardih, ki je še posebej aktualna v sedanjem času, ko narašča število slovenskih podjetij, ki se usmerjajo navzven, kjer je poznavanje in delovanje v skladu z mednarodni računovodskimi standardi nujno.

Diplomsko delo ima vključno z uvodom pet poglavij.

V prvem poglavju sem predstavil pojmovni okvir slovenskih in mednarodnih računovodskih standardov ter razlike in razmerja med njimi. Tako sledijo sami predstavitvi slovenskih in mednarodnih računovodskih standardov razlike med starimi slovenskimi računovodskimi standardi in mednarodnimi računovodskimi standardi; razlike med novimi slovenskimi računovodskimi standardi, ki jih uporabljamo od 1.1.2002, in mednarodnimi računovodskimi standardi, kakor tudi razlike med prejšnjimi slovenskimi računovodskimi standardi in novimi.

V drugem poglavju je predstavljen teoretični vidik analize poslovanja podjetja, vključno z predstavitvijo računovodskih izkazov ter računovodskih kazalnikov.

V tretjem poglavju sem predstavil poslovanje podjetja Kolpa d.d. in v četrtem poglavju analiziral poslovanje podjetja Kolpa d.d. na podlagi računovodskih kazalnikov po starih slovenskih računovodskih standardih, saj so bili računovodski izkazi pripravljani po starih računovodski standardih, ter jih primerjal z vrednostmi le-teh, izračunanih po mednarodnih računovodskih standardih.

Diplomsko delo zaključujejo sklepne ugotovitve.

1. POJMOVNI OKVIR SLOVENSКИH IN MEDNARODNIH RAČUNOVODSKIH STANDARDOV TER RAZLIKE IN PRIMERJAVE MED NJIMI

Naloga računovodskih standardov je podrobna obdelava računovodskih načel tako glede zajemanja in obdelovanja računovodskih podatkov kakor tudi oblikovanja računovodskih informacij ter predstavljanja in hranjenja podatkov in informacij. V nasprotju z njimi pa računovodska načela obravnavajo pojmovanje računovodstva, obdelujejo njegove temeljne značilnosti in oblikujejo podlago za računovodske usmeritve v zvezi z vsebino in merjenjem ekonomskih kategorij ter njihovim računovodskim izkazovanjem in pojasnjevanjem (Uvod v slovenske računovodske standarde).

Pomen računovodskih standardov je ustvariti razmere, ki bodo zagotavljale prikaz resničnega gospodarskega in finančnega stanja podjetja, tako v pogledu dobička kot v pogledu sredstev in obveznosti do virov sredstev, ter zagotoviti primerljivost računovodskih poročil, namenjenih informiranju širokega kroga uporabnikov v času in prostoru.

1.1. Slovenski računovodski standardi

Do prvih pomembnih sprememb na področju računovodstva v Sloveniji je prišlo že leta 1989 z Zakonom o računovodstvu in kodeksom računovodskih načel. Prav gotovo pa pomeni največji zgodovinski prelom v slovenski računovodski stroki sprejem Slovenskih računovodskih standardov, ki jih je sprejel izvršni odbor Zveze računovodij, finančnikov in revizorjev 21. aprila 1993, podjetja pa so jih začela uporabljati 1. januarja 1994. Sprejetih je bilo 32 računovodskih standardov, ki so jim kasneje sledili še drugi, tako da jih je sedaj že 38. Prvih 30 je splošne narave, nadaljnji pa veljajo le za posamezne vrste organizacij ali pa so namenjeni posebnostim računovodenja v primerih, ko niso upoštevane temeljne računovodske predpostavke, na katerih so zasnovani splošni slovenski računovodski standardi. Slovenski inštitut za revizijo, ki ima zakonska pooblastila za sprejemanje SRS, je sprejel 23 stališč in 14 pojasnil v zvezi z njihovo uporabo.

Slovenski računovodski standardi, v nadaljevanju SRS, so zasnovani na kodeksu računovodskih načel, ki ga je računovodska stroka sprejela 29. junija 1989, v zadnji dopoljnjeni obliki pa ga je sprejel strokovni svet Inštituta 22. marca 1995. Zaradi opiranja na domači kodeks imajo SRS dosti širšo zasnovo kot mednarodni računovodski standardi. Ti so namreč usmerjeni k zunanjemu računovodskemu poročanju in rešujejo zgolj tiste probleme, ki so bili spoznani kot prednostni in za katere je bilo mogoče v mednarodnih stikih doseči sporazum. Slovenski računovodski standardi pa upoštevajo drugačno sistematiko, izhajajočo iz kodeksa računovodskih načel, ki pogosto napoveduje, da bodo te ali one podrobnosti rešene v ustreznih računovodskih standardih (Uvod v slovenske računovodske standarde).

Poleg tega se kot obvezni okvir pojavljajo MRS, ki jih izdeluje Svet za mednarodne računovodske standarde (International Accounting Standards Committee) v Londonu, a tudi smernice Evropske skupnosti, zlasti četrta (pravila o sestavnih delih letnih poročil) in sedma smernica (pravila za konsolidirana letna poročila). Posamezen slovenski računovodski standard je namreč lahko povezan z več mednarodnimi računovodskimi standardi in smernicami Evropske zveze, posamezen mednarodni računovodski standard ali posamezna smernica Evropske zveze pa upoštevan(a) v več slovenskih računovodskih standardih (Uvod v slovenske računovodske standarde).

SRS so namenjeni predvsem računovodstvu gospodarskih družb, uporabljajo pa jih v okviru svojih potreb tudi druga podjetja. Prav tako so koristni zavodom, drugim pravnim osebam in državnim organom v obsegu, ki bo po predpisih predviden. SRS dajejo koristno podlago tudi za rešitve v davčni zakonodaji.

Temeljna predpisa, ki dajeta pooblastilo za sprejemanje pravil o računovodenju s SRS, sta Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD) in Zakon o revidiranju, ki sta bila dopolnjena in spremenjena leta 2001.

ZGD v sedmem poglavju določa, da morajo družbe voditi poslovne knjige ter izdelati letna poročila v skladu z določbami tega poglavja in drugimi predpisi ter ob upoštevanju računovodskih standardov in načel ter splošnih računovodskih predpostavk, ki jih izdaja z zakonom pooblaščen organizacija. Pooblastilo za sprejemanje podrobnejših pravil o računovodenju s SRS se tako podeli Slovenskemu inštitutu za revizijo. Slovenski inštitut za revizijo mora nato sprejete računovodske standarde objaviti v Uradnem listu RS (osmi odstavek 51. člena ZGD).

1.2. Mednarodni računovodski standardi

Glavni vzrok za nastanek mednarodnih računovodskih standardov, v nadaljevanju MRS, je doseči primerljivost med računovodskimi izkazi podjetij iz različnih držav. Pojavila se je tako potreba po skupnem računovodskem jeziku, da bi bile primerjave med računovodskimi informacijami pod različnimi zakonodajami in računovodskimi standardi možne in zanesljive. MRS tako skupaj s standardi posameznih držav ustvarjajo podlago za pripravo računovodskih izkazov o resničnem gospodarskem in finančnem stanju podjetja, tako v pogledu dobička kakor tudi sredstev in obveznosti do virov sredstev, ter zagotovijo primerljivost računovodskih poročil v času in prostoru. Tako bodo morala vsa tista podjetja, ki bodo želela nastopati na mednarodnih trgih kapitala, zaradi same primerljivosti računovodskih izkazov med seboj sestavljati svoje računovodske izkaze po MRS.

Mednarodne računovodske standarde izdeluje Svet za mednarodne računovodske standarde (SMRS), ki je bil ustanovljen leta 1973 na podlagi sporazuma, ki so ga dosegli predstavniki računovodskih organizacij Avstralije, Kanade, Francije, Nemčije, Japonske, Mehike, Nizozemske, Velike Britanije, Irske in Združenih držav Amerike in trenutno vključuje predstavnike 85-ih držav. Od leta 1983 so člani SMRS vse strokovne računovodske organizacije, ki so članice Mednarodne zveze računovodij (International Federation of Accountants, IFAC), v katero je bila maja 1995 vključena tudi Slovenija in je januarja 1997 vključevala 119 članov iz 88-ih držav.

V ustanovni listini Sveta za mednarodne računovodske standarde je namen sveta opredeljen takole (Kavčič, 1999, str. 112): »v interesu javnosti oblikovati in predstavljati računovodske standarde, ki jih je treba upoštevati pri predstavljanju računovodskih izkazov, ter se zavzemati za njihov sprejem in upoštevanje v svetovnem merilu«.

Države članice Sveta za mednarodne računovodske standarde usklajujejo svoje računovodske izkaze, pripravljene v skladu z domačimi predpisi in z zahtevanimi rešitvami, kjer obstaja možnost proste izbire pa v skladu z normnimi rešitvami SMRS. SMRS upošteva sedanjo prakso v svetu in razvojne smernice računovodskih standardov v posameznih državah, upošteva zakone ter splošna računovodska načela. Domači standardi pa so sistemska celota, prilagojena gospodarskim razmeram in težnjam.

Maja 2000 je bil sprejet nov statut, po katerem je SMRS samostojna organizacija, ki sledi naslednjim ciljem.

Prvič, v korist javnosti pripravljati eno samo zbirko zelo kakovostnih, razumljivih in uveljavljivih svetovnih računovodskih standardov, ki zahtevajo zelo kakovostne, pregledne in primerljive informacije v računovodskih izkazih in drugem računovodskem poročanju ter pomagajo udeležencem na svetovnih kapitalskih trgih in drugim uporabnikom pri gospodarskem odločanju.

Drugič, pospeševati uporabljanje in strogo izvajanje teh standardov.

Tretjič, skrbeti za zблиževanje računovodskih standardov v državah in mednarodnih računovodskih standardov za zelo kakovostne rešitve.

MRS so se začeli razvijati z namenom, da bi izboljšali računovodsko poročanje lastnikom, posojilodajalcem, poslovnim strankam pa tudi državi in zaposlencem. Zato je njihova pozornost namenjena obračunskim letnim računovodskim izkazom, to je bilanci stanja, izkazu poslovnega izida in izkazu finančnega izida. Z izboljševanjem računovodskega informiranja poslovođstva pa se ukvarjajo le toliko, kolikor je to povezano s sestavljanjem omenjenih računovodskih izkazov. MRS se praviloma ne uporabljajo neposredno, temveč se uporabljajo kot podlaga za oblikovanje obveznih računovodskih rešitev v posameznih državah in kot mednarodne norme v državah, ki imajo svoje lastne računovodske zahteve. Nekateri, sicer redke države pa MRS neposredno uporabljajo kot obvezne standarde (Hrvaška, Makedonija, Jugoslavija, Estonija, Armenija, Ciper, Egipt in še nekatere druge).

MRS so veliko pripomogli tako k izboljšanju kot tudi k uskladitvi računovodskega poročanja, saj lahko le MRS zagotovijo enakost v prostoru, če ga razumemo širše in ne samo v okviru ene same države. Med dejstvi, ki povečujejo možnost uporabe MRS, je prav gotovo tudi povezovanje Sveta za mednarodne računovodske standarde z oblikovalci nacionalnih računovodskih standardov, kakor tudi podpora Evropske zveze (Kavčič, 1999, str. 113). Razlog je tudi dejstvo, da bodo velika podjetja z uporabo MRS pri pripravi računovodskih izkazov zmanjšala stroške kapitala. Tako velja omeniti harmonizacijo v okviru Evropske unije, ki je namenjena potrebam trgov kapitala, in z njo povezano čedalje večje število družb, ki se odločijo za pripravo računovodskih informacij v skladu z MRS.

SMRS ima trenutno 41 standardov, ki obravnavajo področja, ki zadevajo računovodske izkaze podjetij. Trenutno najbolj aktualna tema, ki jo obravnava SMRS, pa je računovodsko izkazovanje finančnih instrumentov.

78 držav trenutno na različne načine uporablja MRS, vsega nekaj deset najbolj razvitih držav pa razvija svoje standarde neodvisno od MRS in hkrati vplivajo na sam razvoj MRS-jev.

1.3. Nekaj najpomembnejših razlik med starimi SRS in MRS

Najpomembnejše razlike med starimi SRS in MRS se nanašajo na področje revalorizacije, usmeritve glede amortizacije in oblikovanja dolgoročnih rezervacij.

Na področju revalorizacije MRS določajo, da se računovodski izkazi prilagajajo inflaciji le v primeru hiperinflacije, za katero je med drugim značilno, da je kumulativna inflacija v treh letih višja od sto odstotkov. MRS dovoljujejo prilagajanje vrednosti sredstev tudi v razmerah nizke inflacije, vendar na popolnoma drugačen način kot v Sloveniji.

Po MRS je mogoče na novo oceniti vrednosti posameznih sredstev, vendar se mora ocena vrednosti nanašati na vsako sredstvo posebej in se ne more uporabiti splošna stopnja rasti cen. To pomeni, da ni možna revalorizacija sredstev, ampak resnična ocena vrednosti posameznih sredstev. Povečanje vrednosti sredstev se potem direktno upošteva kot povečanje kapitala in ne vpliva na sam dobiček kot pri SRS.

Obračunana amortizacija slovenskih podjetij je večja od obračunane amortizacije v tujih podjetjih predvsem zaradi dveh razlogov. Prvi je ta, da SRS relativno ohlapno določajo amortizacijske stopnje. Večina podjetij v Sloveniji uporablja linearni način amortizacije, pri čemer marsikdaj uporabljajo maksimalno dovoljene amortizacijske stopnje, ki jih dovoljuje država za davčne namene.

Drugi razlog za višji strošek amortizacije po SRS je, da se zaradi revalorizacije osnovnih sredstev nenehoma povečuje amortizacijska osnova, kar povzroča, da se tudi amortizacija vsako leto povečuje. Tuja podjetja v skladu z MRS ne revalorizirajo osnovnih sredstev, zaradi česar se jim ne povečuje amortizacijska osnova in višina amortizacije in posledično prikazujejo nižji strošek amortizacije in višji čisti dobiček.

Glede oblikovanja dolgoročnih rezervacij so MRS zelo rigorozni. MRS 37 opredeljuje, da se rezervacija pripozna, če:

- ima podjetje zaradi preteklega dogodka sedanjo obvezo – pravno ali posredno
- je verjetno, da bo pri poravnavi obveze potreben odtok dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi
- je mogoče zanesljivo oceniti znesek obveze.

Oblikovanje dolgoročnih rezervacij je v MRS strogo omejeno s tremi pogoji, in sicer podjetje mora imeti zaradi preteklega dogodka sedanjo obveznost (pravno ali posredno), drugič, obstajati mora verjetnost, da bo pri poravnavi obveznosti potreben odtok sredstev, ki omogočajo gospodarske koristi in tretjič, znesek obveznosti je mogoče zanesljivo oceniti.

V starih SRS je mogoče dolgoročne rezervacije oblikovati precej bolj svobodno in tudi za več namenov, kot jih predvidevajo MRS.

1.4. Nekaj najpomembnejših razlik med novimi SRS in MRS

Novi SRS so že bolj ali manj popolnoma usklajeni z MRS, pri čemer pa obstajajo še določene razlike. Med bistvenimi razlikami so tako na primer, da MRS velikokrat dopuščajo več rešitev, medtem ko SRS te možnosti omejujejo. V nekaterih primerih je torej mogoče reči, da je podjetje ravnalo v skladu z MRS, čeprav je rešitev v nasprotju s SRS, katerih uporaba je na območju Republike Slovenije obvezna. Na drugi strani pa je tedaj, ko podjetje upošteva SRS, ki že vsebujejo novejša stališča iz MRS, mogoče govoriti tudi o skladnosti njegovih računovodskih izkazov z MRS. V nekaterih primerih pa SRS še ne upoštevajo novih dosežkov iz MRS ali pa posamezne njihove zahteve niso sprejemljive (Uvod v slovenske računovodske standarde). Novi SRS so v nasprotju z MRS obvezni za vsa podjetja in ne samo za tista, katerih vrednostni papirji kotirajo na borzi. V nasprotju z MRS domači računovodski standardi tudi obravnavajo celotno računovodenje in niso samo prilagojeni različnim mednarodnim rešitvam. Tako na primer se v nasprotju z MRS slovenski uporabljajo tudi za zadovoljevanje notranjih potreb podjetja.

Uvedba novih SRS tako predstavlja približevanje MRS in s tem zmanjšuje razlike med izkazanimi bilančnimi postavkami.

1.5. Spremembe, ki jih prinašajo novi SRS

1.5.1. Temeljne novosti v računovodskih predpostavkah

Prenovljeni slovenski računovodski standardi imajo na splošno še vedno enako načelno ureditev, kot so jo imeli do sedaj, vendar pa so bistveno poglobljeni in razširjeni s tistimi spoznanji iz MRS, ki so pri nas potrebna. Do preureditve SRS je prišlo le pri nekdanjih SRS 26 – Oblike izkaza finančnih tokov in SRS 27 – Oblike izkaza denarnih tokov, saj po novem ureja SRS 26 oblike izkaza finančnega izida za zunanje poslovno poročanje, ki zajema snov obeh prvotnih standardov, SRS 27 pa oblike izkaza sprememb kapitala za zunanje poslovno poročanje, ki pred tem ni bil znan v slovenskih računovodskih standardih (Turk, 2001, str. 5).

V prenovljenih slovenskih računovodskih standardih sta prevzeti dve mednarodni računovodski predpostavki, in sicer upoštevanje nastanka poslovnega dogodka in upoštevanje časovne neomejenosti delovanja; dodano pa je še upoštevanje resnične in poštene predstavitve. Med računovodskimi predpostavkami pa ni več posebnega poudarka na dosledni stanovitnosti. Namesto nekdanjih zahtev glede izbiranja računovodskih usmeritev je na podlagi mednarodnih računovodskih standardov govor o kakovostnih značilnostih računovodskih izkazov in s tem tudi celotnega računovodenja; te značilnosti so razumljivost, ustreznost, zanesljivost in primerljivost (Turk, 2001, str. 5).

1.5.2. Temeljne novosti pri pripoznavanju in merjenju gospodarskih kategorij

Merjenje gospodarskih kategorij je ugotavljanje denarno izraženih velikosti, v katerih se pripoznavajo gospodarske kategorije. Najpomembnejše podlage za merjenje gospodarskih kategorij so tako:

- izvorna vrednost, ki predstavlja vrednost, po kateri je bila stvar oziroma dolg nabavljen;
- dnevna vrednost je znesek plačane gotovine ali gotovinskih ustreznih, ki bi jih bilo potrebno plačati, če bi v sedanosti kupili isto ali istovrstno sredstvo, dolgove pa je treba obravnavati po nediskontirani vrednosti zneskov gotovine ali gotovinskih ustreznih, ki bi bili potrebni, da bi jih sproti poravnali;
- iztržljiva vrednost so zneski gotovine ali gotovinskih ustreznikov, ki bi jih bilo mogoče v sedanosti prejeti s prodajo sredstev;
- sedanja vrednost je sedanja diskontirana vrednost prihodnjih čistih denarnih tokov;
- poštena vrednost je znesek, za katerega je mogoče zamenjati sredstvo oziroma poravnati obveznost med dobro obveščenima in voljnima strankama v premišljenem poslu.

Novosti pri pripoznavanju gospodarskih kategorij so naslednje:

- sredstvo se pripozna, če je verjetno, da se bodo v prihodnosti zaradi njega povečale gospodarske koristi in če ima ceno ali vrednost, ki jo je mogoče zanesljivo izmeriti;
- dolg se pripozna, če je verjetno, da se bodo zaradi njegove poravnave sredstva, ki omogočajo gospodarske koristi, zmanjšala, in če je mogoče znesek za njegovo poravnavo zanesljivo izmeriti;
- prihodki se pripoznajo, če je povečanje prihodnjih gospodarskih koristi, ki je povezano s povečanjem posameznega sredstva ali z zmanjšanjem posameznega dolga, mogoče zanesljivo izmeriti;
- odhodki se pripoznajo, če je zmanjšanje prihodnjih gospodarskih koristi, ki je povezano z zmanjšanjem posameznega sredstva ali s povečanjem posameznega dolga, mogoče zanesljivo izmeriti;
- kapital se pripozna v obliki finančnega pojmovanja kapitala, po katerem se čisti dobiček doseže samo takrat, ko je denarno izraženi znesek sredstev na koncu obračunskega obdobja po odbitku dolgov in po odštetju vseh izplačil kapitala lastnikom oziroma po prištetju vseh novih vplačil v kapital večji od denarno izražene zneska sredstev po odbitku dolgov na začetku obračunskega obdobja.

1.5.3. Temeljne novosti pri prevrednotovanju gospodarskih kategorij

V prenovljenih SRS je namesto o revalorizaciji govor o prevrednotovanju. Prevrednotovanje je sprememba prvotno izkazane vrednosti gospodarske kategorije po začetnem pripoznanju.

Splošno prevrednotovanje je posledica spremembe kupne moči domače valute, posebno prevrednotovanje pa je posledica sprememb cen gospodarskih kategorij.

Splošno prevrednotovanje se izvaja le pri kapitalu z vsemi njegovimi sestavinami. Sprememba kupne moči domače valute pa se izraža na podlagi njenega razmerja do evra. Prevrednotenje kapitala je potrebno, če je razmerje domače valute do evra na koncu poslovnega leta drugačno, kot je bilo na začetku leta ali ob nastanku posameznih sestavin kapitala. V tej zvezi se pojavlja splošni prevrednotovalni popravek kapitala, ki se krije kot prevrednotovalni popravek poslovnega izida zaradi ohranitve kupne moči kapitala (torej iz izrednih odhodkov), lahko pa tudi iz prevrednotovalnega popravka posameznih opredmetenih osnovnih sredstev in dolgoročnih finančnih naložb, če se nanaša na postavke, pri katerih ni mogoče pričakovati trajne oslabilve.

Posebno prevrednotovanje zaradi sprememb cen sredstev ali dolgov pa se pojavlja zaradi njihove okrepitve ali oslabilve ter se opravi na koncu poslovnega leta.

Sredstva se okrepijo, če se povečajo pričakovane prihodnje gospodarske koristi iz njih, oslabiljo pa, če se zmanjšajo pričakovane prihodnje gospodarske koristi iz njih, ne da bi se sicer spremenila zaradi nove naložbe ali umika naložbe. Z okrepitvijo sredstev se njihova dotodanja knjigovodska vrednost poveča na večjo pošteno vrednost. Okrepitev je mogoče upoštevati le pri zemljiščih, zgradbah, opremi in finančnih inštrumentih, če obstajajo temeljni tržni podatki, ki omogočajo povečanje knjigovodske vrednosti. Oslabiltev sredstev pa pomeni zmanjšanje do tedaj izkazane vrednosti, kjer se njihova knjigovodska vrednost zmanjša na manjšo pošteno vrednost. V primeru okrepitve se hkrati s povečanjem vrednosti sredstev poveča prevrednotovalni popravek kapitala, v primeru oslabilve pa se hkrati z zmanjšanjem njihove vrednosti povečajo prevrednotovalni poslovni odhodki ali prevrednotovalni finančni odhodki, razen če se pred tem pri istih sredstvih pojavi posebni prevrednotovalni popravek kapitala, ki ga je mogoče zmanjšati ob hkratnem zmanjšanju vrednosti ustreznih sredstev. Če pri kakih sredstvih prej ni bilo okrepitve, se lahko oslabiltev tudi pri njih pokriva v breme prevrednotovalnih poslovnih odhodkov oziroma prevrednotovalnih finančnih odhodkov istega obdobja. Zelo pomembno pri okrepitvi ali oslabilvi sredstev je, da je potrebno oslabiltev sredstev *obvezno* upoštevati, medtem ko je upoštevanje okrepitve sredstev *dopustno*.

Prevrednotenje se lahko na koncu poslovnega leta opravi tudi pri dolgovih, in sicer zaradi okrepitve dolgov ali oslabilve dolgov. Okrepitev dolgov se pojavi, če se poveča pričakovani odtok gospodarskih koristi zaradi povečanja njihove knjigovodske vrednosti, oslabiltev dolgov pa pomeni zmanjšanje pričakovanega odtoka gospodarskih koristi zaradi zmanjšanja njihove knjigovodske vrednosti. Če pride do oslabilve dolgov, je treba razliko pri njih prehodno obravnavati kot prevrednotovalni popravek kapitala, pri njihovi dokončni poravnavi pa kot prevrednotovalni poslovni prihodek oziroma prevrednotovalni finančni prihodek. Če pride do okrepitve pred tem oslabiljenih dolgov, je treba razliko pri njih obravnavati kot zmanjšanje posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala, v vseh drugih primerih pa kot

prevrednotovalni poslovni odhodek oziroma prevrednotovalni finančni odhodek (Turk, 2001, str. 6). Pri dolgovih je v nasprotju s sredstvi upoštevanje okrepitve dolgov *obvezno*, medtem ko je upoštevanje oslabitve dolgov *dopustno*.

Novost v novih SRS so tudi odloženi davki. Gre za novost, znano iz večine zahodnih držav; obravnava pa jo tudi MRS 12 – Davek iz dobička. Poslovni izid (dobiček ali izguba) pred obdavčitvijo je le računovodski poslovni izid, ki se praviloma razlikuje od obdavčljivega poslovnega izida v istem poslovnem letu in se ugotavlja v skladu z davčnimi predpisi. Da bi bil čisti dobiček kljub temu v smiselnem razmerju z dobičkom pred obdavčitvijo, to je z računovodskim dobičkom, ugotovljenim po SRS, se uvaja prevrednotenje davka iz dobička. Obračunani davek iz dobička (imenovan tudi odhodek za davek) po takšnem prevrednotenju ni enak davku iz dobička, odmerjenem po davčnih predpisih za isto leto, temveč je ustrezen prikazanemu računovodskemu poslovnemu izidu za isto leto. Obračunani davek iz dobička je enak odmerjenemu davku iz dobička in odloženi obveznosti za davek iz dobička, ki jo je treba poravnati v prihodnjih obdobjih glede na obdavčljivečasne razlike.

Novi SRS podobno kot mednarodni obravnavajo tudi pravila poročanja po odsekih, pravila poročanja za ustavljeno poslovanje in tudi pravila medletnega poročanja. Gre za pravila, ki se bodo v praksi redkeje uporabljala, in še to le pri nekaterih pravnih osebah, vendar so pomembna.

1.5.4. Novosti v računovodskih izkazih

Sestavljanje letnega poročila je z novelo ZGD – F postalo precej drugačno. Na to kaže povsem spremenjeno sedmo poglavje novele ZGD z naslovom Poslovne knjige in letno poročilo. Novela ZGD na novo opredeljuje obvezne sestavine letnega poročila¹ in vsebino računovodskega poročila precej razširja, še posebno za velike in srednje velike gospodarske družbe, ter spreminja in uvaja nekatere nove sestavine v poslovnem poročilu.

Po prenovljenih SRS obstajajo tako štirje računovodski izkazi, s katerimi se podjetje predstavlja javnosti: bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida in izkaz gibanja kapitala ter priloge k izkazom. Izkaz poslovnega izida je preimenovani prejšnji izkaz uspeha, izkaz finančnega izida pa preimenovani prejšnji izkaz finančnih tokov v povezavi z izkazom denarnih tokov. Izkaz gibanja kapitala pa je nadgradnja nekdanjega prikaza razdelitve čistega dobička ali poravnavanje izgube v obdobju, s katerim se je končal izkaz uspeha (poslovnega izida), dodan pa mu je prikaz sprememb tudi pri drugih postavkah kapitala (Turk, 2001, str. 7).

Za vsa podjetja sta obvezna računovodska izkaza bilanca stanja in izkaz poslovnega izida. Izkaz finančnega izida in izkaz gibanja kapitala sta obvezna le pri velikih in srednjih

¹ 57. člen ZGD-ja določa, da mora biti letno poročilo družbe jasno in pregledno, z resničnim in poštenim prikazom premoženja in obveznosti družbe, njenega finančnega položaja in poslovnega izida.

gospodarskih družbah; pri tistih, za katere se sestavlja skupinsko (konsolidirano) letno poročilo ali pa nastopajo na borzi vrednostnic (vrednostnih papirjev). Zaradi boljše preglednosti ter jasnega prikaza finančnega položaja in poslovnega izida pa morajo velike in srednje velike ter male gospodarske družbe, s katerimi vrednostnimi papirji se trguje na borzi vrednostnic, sestaviti tudi prilogo k izkazu, ki vsebuje dodatne podatke in pojasnila.

Novosti, povezane s spremembo računovodskih standardov, so nastale tudi na področju revidiranja računovodskih izkazov. Tako je spremenjeni ZGD razširil obvezno revidiranje letnih računovodskih izkazov tudi na vse srednje družbe brez izjem, medtem ko je prvotni zakon to zahteval le za srednje delniške družbe; obvezno revidiranje letnih računovodskih izkazov sedaj zajema vse velike in srednje gospodarske družbe ter tiste majhne družbe, s katerimi vrednostnicami se trguje na organiziranem trgu. Prav tako se obvezno revidiranje nanaša na vse skupinske računovodske izkaze, ki obsegajo enake sestavine. Novo pa je, da mora revizor poleg računovodskih izkazov, o katerih izrazi svoje mnenje, pregledati tudi poslovno poročilo, da se prepriča, ali je njegova vsebina v skladu z drugimi sestavinami letnega poročila.

Revizija letnega poročila mora biti opravljena v šestih mesecih po koncu poslovnega leta, najkasneje v osmih dneh po prejemu revizijskega poročila pa je treba predložiti revidirane računovodske izkaze in revidirano letno poročilo organu družbe, ki je pristojen za njegovo sprejetje.

V nadaljevanju sledi predstavitev nekaterih najpomembnejših novosti v posameznih računovodskih izkazih.

1.5.4.1. Bilanca stanja

Bilanca stanja je temeljni računovodski izkaz, v katerem je pošteno prikazano stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev na koncu poslovnega leta ali medletnih obdobjih, za katera se sestavlja. Bilanca stanja je najpomembnejša sestavina računovodskih izkazov, z analizo bilance stanja pa pridemo do spoznanja o plačilni sposobnosti analiziranega podjetja, njegovi finančni fleksibilnosti, zmožnosti ustvarjati dobiček, plačevati zapadle obveznosti in plačevati dividende (Epstein, Ali Mirza, 1998, str. 27).

Obliko izkaza stanja predpisuje ZGD, podrobnejša pravila izdelave bilance stanja in razkritij pa so določena v SRS 24. Novosti v bilanci stanja se nanašajo zlasti na dopolnitve v postavkah kapitala. Celotni kapital tako sestavljajo vpoklicani kapital, kapitalske rezerve, rezerve iz dobička, preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let ali prenesena čista izguba iz prejšnjih let, prevrednotovalni popravek kapitala (in sicer posebni, ki izvirajo predvsem iz prevrednotovanja sredstev navzgor, ki še ne sme vplivati na poslovni izid, ter splošni prevrednotovalni popravek kapitala zaradi ohranjanja splošne kupne moči, ki knjigovodsko dopolni nominalne prikaze kapitala tako, da ohranimo njegovo prvotno vrednost, preden se

deli dobiček) in prehodno še nerazdeljeni čisti dobiček ali še ne poravnana čista izguba poslovnega leta. Največja novost zakona so rezerve in njihova delitev na kapitalske rezerve in rezerve iz dobička.

Kapitalske rezerve sestavljajo (SRS 8.6):

- zneski, ki jih družba pridobi iz vplačil, ki presegajo nominalne zneske deležev (vplačani presežek kapitala),
- zneski, ki jih družba pridobi pri izdaji zamenljivih obveznic in obveznic z delniško nakupno opcijo nad nominalnim zneskom obveznic,
- zneski, ki jih dodatno vplačajo družbeniki za pridobitev dodatnih pravic iz deležev,
- zneski drugih vplačil družbenikov na podlagi statuta (na primer poznejša vplačila družbenikov) in
- zneski na podlagi poenostavljenega zmanjšanja osnovnega kapitala z umikom deležev.

Rezerve iz dobička (SRS 8.7) so namensko zadržani del čistega dobička iz prejšnjih let predvsem za poravnavanje možnih izgub v prihodnosti. Obvezno se razčlenjujejo na:

- zakonske rezerve,
- rezerve za lastne deleže,
- statutarne rezerve in
- druge rezerve iz dobička.

Vsako zmanjšanje rezerv iz dobička je potrebno v izkazu poslovnega izida prikazati ločeno po posameznih vrstah rezerv. Po novem o uporabi čistega dobička poslovnega leta odloča uprava oziroma nadzorni svet ob sestavitvi letnega poročila. Po enajstem odstavku 60. člena ZGD se čisti dobiček poslovnega leta uporabi za:

- kritje prenesene izgube,
- oblikovanje zakonskih rezerv,
- oblikovanje rezerv za lastne deleže,
- oblikovanje statutarne rezerv in
- oblikovanje drugih rezerv.

Posledica take ureditve je, da ima uprava večje pristojnosti in da bo že pri sestavitvi letnega poročila razporedila večji del dobička.

Med obveznostmi je novost njihova drugačna delitev, in sicer na finančne in poslovne obveznosti. Prve so tiste do bank in drugih financerjev, druge pa do dobaviteljev in tistih, s katerimi poslujemo.

1.5.4.2 . Izkaz poslovnega izida

Izkaz poslovnega izida je poleg bilance stanja temeljni računovodski izkaz, ki ga mora na koncu poslovnega leta sestaviti organizacija in nam pokaže uspešnost poslovanja podjetja v določenem obdobju skozi ustvarjene prihodke, nastale odhodke in doseženi poslovni izid.

Izkaz poslovnega izida je lahko sestavljen v eni izmed dveh stopenjskih oblik (različica I in II). ZGD odpravlja francosko različico izkaza in daje prednost nemški pred angloameriško različico. Podrobneje in natančneje ureja izkaz poslovnega izida SRS 25, ki daje prednost obliki, ki jo obravnava kasneje, podjetje pa si izbere tisto, ki mu najbolj ustreza tudi glede na njegove mednarodne stike (SRS 25.4).

Novi izkaz poslovnega izida, ki nadomešča izkaz uspeha, prinaša nove postavke v zvezi s prevrednotenjem. Prevrednotovalni poslovni odhodki se pojavljajo pri osnovnih sredstvih in obratnih sredstvih, če je njihova knjigovodska vrednost previsoka glede na dejansko vrednost in jo je treba takoj odpisati. Prevrednotovalni finančni odhodki pa se pojavijo pri finančnih naložbah, če je njihova knjigovodska vrednost previsoka glede na dejansko vrednost in jo je treba ravno tako takoj odpisati. Poseben pomen ima del izrednih odhodkov, ki je namenjen prevrednotovalnemu popravku kapitala. Odpravljena je revalorizacijska bilanca, zato pa je treba iz poslovnega izida izvzeti tisti del, ki omogoča ohranitev realne vrednosti kapitala. SRS podrobneje določajo, kdaj je za takšno dopolnjevanje prvotne realne vrednosti kapitala mogoče uporabiti tudi prevrednotovalne razlike pri opredmetenih osnovnih sredstvih in dolgoročnih finančnih naložbah.

V novem izkazu poslovnega izida so tudi drugače opredeljeni finančni prihodki, in sicer kot finančni prihodki iz deležev, finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev in finančni prihodki iz kratkoročnih terjatev. Pomembna novost so tudi spremembe pri izrednih prihodkih in odhodkih. Kot izredni prihodki niso več postavke iz prejšnjih obdobj, ki se pojavljajo kot posledice napak ali pomanjkljivosti pri sestavljanju računovodskih izkazov za eno ali več prejšnjih obdobj, temveč so to poslovni prihodki. Kot izredni prihodki se ne štejejo prihodki od ugotovljenih presežkov ob popisu, kakor tudi ne presežki prodajnih vrednosti prodanih opredmetenih osnovnih sredstev nad njihovimi neodpisanimi vrednostmi, ker so prevrednotovalni poslovni prihodki. Kakor pri izrednih prihodkih se tudi pri izrednih odhodkih postavke iz prejšnjih obdobj, ki se pojavljajo kot posledice napak ali pomanjkljivosti pri sestavljanju računovodskih izkazov za eno ali več prejšnjih obdobj, ne štejejo med izredne odhodke, temveč so to poslovni odhodki. Prav tako se kot izredni odhodek več ne šteje v obravnavanem obračunskem obdobju opravljen odpis dvomljivih in spornih terjatev, pa tudi ne zmanjšanje vrednosti zaloga.

Novost, ki izhaja iz spremenjenih SRS in 62. člena ZGD je, da mora podjetje k izkazu poslovnega izida pripraviti še poseben dodatek, v katerem prikaže naslednje postavke:

- poslovni izid poslovnega leta,
- preneseni dobiček (nerazporejeni dobički prejšnjih let) ali prenesena izguba,
- zmanjšanje (sprostitvev) kapitalskih rezerv,
- zmanjšanje (sprostitvev) rezerv iz dobička,
- povečanje (dodatno oblikovanje) rezerv iz dobička,
- bilančni dobiček (bilančna izguba).

Te postavke je treba prikazati skupaj z njihovimi prevrednotovalnimi popravki, saj so v bilanci stanja predvideni prevrednotovalni popravki sestavina lastnega kapitala kot posebna kategorija lastnega kapitala.

1.5.4.3 . Izkaz finančnega izida

Izkaz finančnega izida je temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe stanja denarnih sredstev in njihovih ustreznikov za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja. Izkaz finančnega izida obravnava nov SRS 27 - Oblike izkaza finančnega izida za zunanje poslovno poročanje, ki nadomešča SRS 26 – Oblike izkaza finančnih tokov in SRS 27 – Oblike izkaza denarnih tokov.

Izkaz finančnega izida se je prej imenoval izkaz finančnih tokov, z novim imenom pa je bolj poudarjen finančni izid, torej sprememba velikosti denarnih sredstev v obdobju, kot pa finančni tokovi. Izkaz finančnega izida daje uporabnikom informacije, kako podjetje denarna sredstva in njihove ustreznike pridobiva in kako jih porablja ter kakšno je njihovo stanje na začetku in na koncu obdobja.

Za sestavljanje izkaza finančnega izida imamo na voljo dve metodi:

- če so na voljo ustrezni podatki o prejemkih in izdatkih, se izkaz finančnega izida sestavi po neposredni metodi (različica I),
- če pri sestavljanju izkaza finančnega izida iz dveh zaporednih bilanc stanja in iz izkaza uspeha za vmesno obdobje ter vrste dodatnih podatkov izračunavamo podatke o pritokih in odtokih, uporabimo posredno metodo (različica II).

Različica I prikazuje bivši izkaz denarnih tokov, medtem ko različica II predstavlja bivši izkaz finančnih tokov. SRS 26 daje prednost obliki, ki je obravnavana prej, podjetje pa izbere tisto, ki bolj ustreza možnostim zagotavljanja podatkov.

1.5.4.4 . Izkaz gibanja kapitala

Izkaz gibanja kapitala je popolnoma nov izkaz in nadomešča izkaz uporabe čistega dobička in pokrivanje izgube po starem 56. členu ZGD. V njem je prikazano gibanje posameznih sestavin kapitala v poslovnem letu. Izkaz gibanja kapitala bo po novem med najpomembnejšimi sestavinami letnega poročila. To velja zlasti za vse "javne" družbe, to je tiste družbe, ki so bile ustanovljene na podlagi javne ponudbe za vpis delnic, in tudi tiste družbe, s katerih vrednostnicami se trguje na organiziranem in tudi na prostem trgu vrednostnic.

V izkazu sprememb kapitala so jasno razvidni vsi dobički in izgube v obdobju, vključno s tistimi, ki so neposredno pripoznani kapitalu ter druge spremembe v kapitalu, ki izhajajo iz razlik med začetnim in končnim stanjem vsake sestavine kapitala. Izkaz pripoznanih dobičkov in izgub obdobja vključuje čisti učinek prihodkov in odhodkov, to je dobiček ali izgubo

prikazano v izkazu uspeha (Kavčič, 1999, str. 120). Po tem načinu se uskladitev začetnega in končnega salda delniškega kapitala, rezerv in zadržanega čistega dobička prikaže v pojasnilih k računovodskim izkazom.

Za izkaz gibanja kapitala kot nov temeljni računovodski izkaz je bilo treba pripraviti in sprejeti nov SRS z naslovom Oblike izkaza gibanja kapitala za zunanje poročanje. Na novo oblikovani SRS 27 se bo uporabljal pri sestavljanju obračunskih in predračunskih izkazov, v katerih bodo predstavljene spremembe vseh sestavin kapitala, tudi razdelitev dobička in poravnavanje izgube v obravnavanem obdobju.

Glede na SRS 27.2 je izkaz gibanja kapitala lahko sestavljen na enega izmed dveh možnih načinov, in sicer kot:

- različica I, ki prikazuje le razdelitev čistega dobička kot sestavine kapitala oziroma poravnavanje izgube kot odbitne postavke od kapitala, ali
- kot različica II, ki prikazuje gibanje vseh sestavin kapitala, zajetih v bilanco stanja, bodisi v skupinah bodisi posamično.

Poseben dodatek k izkazu gibanja kapitala pa bo predstavljal bilančni dobiček kot nova kategorija. Bilančnega dobička ne moremo razbrati neposredno iz katerega od računovodskih izkazov, temveč ga izračunamo iz čistega dobička tekočega poslovnega leta in še ne razporejenega čistega dobička iz preteklih let, ki ga podjetje lahko še razporedi. Bilančni dobiček lahko skupščina razporeja za delničarje, druge rezerve ali ga prenese v naslednje obdobje. Če gre za bilančno izgubo, odloča o njenem poravnavanju skupščina. Skupščina pa po novem ZGD več ne odloča o sprejemu letnega poročila, temveč je z njim samo seznanjena. Za sestavitev letnega poročila je odgovorna uprava, ki s tem dobiva večje pristojnosti, saj ob sestavitvi letnega poročila čisti dobiček razporedi po vrstnem redu med zakonsko določene rezerve (60. člen ZGD).

2. ANALIZA USPEŠNOSTI POSLOVANJA

2.1. Opredelitev analize uspešnosti poslovanja

Analiza poslovanja je dejavnost spoznavanja poslovanja konkretnega podjetja z namenom, da izboljšamo uspešnost tega poslovanja. Celovita analiza poslovanja praviloma ocenjuje vse poslovne prvine in vse poslovne funkcije ter poslovni uspeh in poslovno uspešnost podjetja. S tem lahko veliko pove o količini in kakovosti virov, s katerimi podjetje razpolaga, pa tudi o poslovnem uspehu in uspešnosti, ki jo dosega (Pučko, 1999, str. 129). Na splošno lahko rečemo, da je analiza poslovanja proces spoznavanja poslovanja konkretnega podjetja, ki služi za odločanje o izboljšanju ekonomske uspešnosti poslovanja tega podjetja z vidika uporabnika analize (Pučko, 1998, str. 14). Seveda pa obstaja ta analiza in planiranje omejeno na področje, ki ga opredeljujejo računovodski podatki (Pučko, 1995, str. 31).

Z uspešnostjo poslovanja podjetja mislimo predvsem na uspešnost doseganja cilja podjetja². Uspešnost poslovanja nam torej odgovarja na vprašanje, kako se uresničuje temeljno načelo gospodarjenja (t.i. "minimax načelo"), ki ga lahko izrazimo na dva načina: doseči dani rezultat z minimalnimi žrtvami (z minimalno možno porabo sredstev) ali z danimi žrtvami (z danimi sredstvi) doseči maksimalni možni rezultat (Tekavčič, 1995, str. 67). Spoznavanja konkretnega podjetja in njegovega poslovanja, ki je sistematično in z določenim ekonomsko organizacijskim namenom, imenujemo analiza poslovanja (Lipovec, 1983, str. 15).

Pri analizi poslovanja ugotavljamo, ali je tisto, kar bi moralo biti doseženo, tudi dejansko doseženo. Tako je prvi pogoj za analizo poslovanja podjetja določitev ustreznega cilja oziroma merila, po katerem se presoja uspešnost. Merilo uspešnosti naj bi bilo (Slapničar, 1998, str. 31) »skladno s ciljem podjetja in neobčutljivo na neobvladljive dogodke«.

Podjetja v okviru poslovanja zasledujejo različne cilje, temeljni cilj poslovanja podjetja pa je doseganje čim večje tržne vrednosti oziroma dobičkonosnosti. Dobičkonosnost pomeni doseganje čim boljšega rezultata na enoto angažiranih sredstev (ROA) ali na enoto vloženega kapitala (ROE³), kot tretji kazalec dobičkonosnosti se izračunava koeficient dobičkonosnosti naložb (ROI), ki pa je zanimiv zlasti pri dolgoročnem gledanju na poslovanje.

Z določitvijo cilja poslovanja podjetja si postavimo kriterij za ocenjevanje uspešnosti poslovnih odločitev (Mramor, 1991, str. 141). Poslovna politika na drugi strani pa je tista, ki omogoča oblikovanje in uresničevanje takšnih ciljev podjetja. Zato je za uspešno delovanje podjetja bistveno, da se opredelijo njegovi cilji, določijo poti za njihovo uresničevanje in zagotovi spremljanje njihovega uresničevanja (Kavčič, 1996, str. 96). Brez opredeljene poslovne politike ni mogoče opredeliti sodila za merjenje uspešnosti poslovanja podjetja.

Pred pričetkom same analize pa je potrebno opredeliti sam predmet analize, na katerega želimo vplivati. Rozman (1995, str. 43) opredeljuje naslednje dele, ki so pogosto predmet analize, in sicer: poslovanje podjetja, organizacija podjetja in okolje podjetja.

2.1.1. Opredelitev računovodske analize

Vsako podjetje v času svojega delovanja beleži poslovne dogodke in svoje aktivnosti in na ta način dobiva podatke o stanjih in gibanjih ekonomskih kategorij. Njihovo tolmačenje in

² Pri slednjem je potrebno ločiti med uspešnostjo in učinkovitostjo poslovanja podjetja. Uspešnost (angl. *effectiveness*) je zunanja značilnost podjetja, merjena s stopnjo zadovoljevanja potreb v najširšem smislu, učinkovitost (angl. *efficiency*) pa pomeni notranjo značilnost podjetja, da izpolni nalogo v določenem času, če deluje v določenih okoliščinah (Turk, 2000, str. 37). Učinkovitost merimo z razmerjem med vložki in izložki, torej z ugotavljanjem, kakšni vložki so bili potrebni za doseg danega učinka; uspešnost pa merimo z ugotavljanjem, kaj dosežemo z učinki glede na vložke. Biti uspešen pomeni delati prave stvari, biti učinkovit pa pomeni delati stvari prav. Pojma učinkovitosti in uspešnosti sta neločljivo povezana s splošnim načelom smotrnosti, ki izhaja iz razmerja med izložki in vložki.

³ Vlagatelji namenljajo večjo pozornost rentabilnosti kapitala, saj jim pove, koliko je podjetje ustvarilo na enoto vloženega kapitala. Zanje je to ključni kazalnik učinkovitosti in uspešnosti ravnateljstva podjetja.

ocenjevanje, katerega namen je ugotavljanje značilnosti in perspektive podjetja, imenujemo računovodska analiza (Rees, 1994, str. 15). Računovodsko analiziranje je presojanje in pojasnjevanje stanja in uspešnosti oziroma neuspešnosti poslovanja podjetja (Hočevar, Igličar, 1997, str. 222)⁴.

Računovodska analiza⁵ je torej orodje, s katerim ocenjujemo uspešnost poslovanja podjetja. Namen računovodskega analiziranja je oblikovati sodbe o ugodnosti vrednostno izraženih poslovnih procesov in stanj in čeprav so predmet analiziranja lahko tudi predračunski podatki, se navadno pri njem ukvarjamo z obračunskimi podatki. Računovodsko analiziranje ima različno razsežnost, če se naslanjamo zgolj na računovodske podatke danega poslovnega sistema ali tudi na računovodske podatke drugih poslovnih sistemov (Turk, Melavc, 1994, str. 45).

Za analiziranje podatkov v računovodskih izkazih podjetja velja, da nam podatki sami ne povedo dovolj o uspešnosti poslovanja, temveč je treba te podatke primerjati z nekim drugim podatkom, ki za potrebe analize služi kot standard. Kot standard lahko podjetja uporabljajo podatke preteklega leta ali podatke o načrtovanem poslovanju ali pa podatke o poslovanju sorodnih podjetij. Pri analiziranju uspešnosti poslovanja lahko tako uporabljamo dva pristopa, in sicer *analiza odmikov* in *analiza kazalnikov*. Širše pojmovana analiza poslovanja pa upošteva tudi neračunovodske podatke, saj so finančni kazalci zgolj odraz rezultatov preteklih poslovnih odločitev in kot taki ne morejo biti ustrezno vodilo in edini kriterij za odločanje⁶. Neračunovodski kazalniki presojanja uspešnosti poslovanja, ki pridobivajo na pomenu, so predvsem kazalniki, ki merijo učinkovitost posameznih delov poslovnega procesa. Preozka usmerjenost analitikov le na finančne kazalce in kazalnike poslovanja je lahko zavajajoča, saj rezultati omejenih analiz ne zagotavljajo potrebne podlage za sprejemanje pravih dolgoročnih odločitev (Babič, Korelič, 1997, str. 45).

2.1.2. Analiza odmikov

Pri poslovanju podjetja prihaja večkrat do odstopanj od zelenega, katera se lahko pojavljajo tako v pozitivnem kot tudi negativnem smislu. Ta odstopanja moramo spoznati, da bomo

⁴ Analiziranje poslovanja je širše od računovodskega analiziranja, saj se računovodsko analiziranje ukvarja predvsem z analiziranjem podatkov, ki so v največji meri pridobljeni iz knjigovodstva, medtem ko analiziranje poslovanja temelji tudi na drugih podatkih, pomembnih za poslovanje podjetja (na primer analiziranje kadrovske funkcije) (Odar, 1999, str. 14).

⁵ Pojem računovodska analiza podjetja je zelo širok in avtorji ga uporabljajo v različnih pomenih. Medtem ko računovodje uporabljajo izraz računovodska analiza, se je pri finančnikih uveljavil izraz finančna analiza, s katero razumejo »analizo finančnih posledic preteklih ali možnih prihodnjih poslovnih odločitev podjetja« (Mramor, 1999, str. 327).

⁶ Tako sta Kaplan in Norton razvila poseben model (angl. balanced scorecard) za presojanje uspešnosti poslovanja, kjer je upoštevan tako finančni kot tudi nefinančni vidik. Sestavljen je iz denarno izraženih in nedenarno izraženih kazalnikov. Denarno izraženi kazalniki (tradicionalni računovodski kazalniki) pokažejo, kako je podjetje doseglo svoj gospodarski cilj (dobičkonosnost sredstev in dobičkonosnost kapitala), nedenarni kazalniki pa vzroke, zakaj gospodarski cilj ni bil dosežen oziroma kaj je razlog, da je bil dosežen v dejanskem obsegu (Kavčič, 1998, str. 9).

lahko ugotovili vzroke za nastala odstopanja in se jim v prihodnje izognili, če gre za negativne odmike.

Uspešnost povezuje rezultate poslovanja s cilji pri poslovanju, zato presoja in analiza uspešnosti temelji tudi na odmikih rezultatov od primerjalnih vrednosti (Borak, 2000, str. 102). Analiza odmkov je zasnovana na primerjanju podatkov v obračunih in predračunih, ugotavljanje odmkov med njimi ter ugotavljanje vzrokov in posledic ugotovljenih razlik. Poleg tega analiza odmkov predlaga oblikovanje ustreznih rešitev za izboljšanje poslovanja podjetja. Odmiki med uresničenimi in načrtovanimi oziroma optimalnimi vrednostmi so lahko ugodni ali neugodni. Smer odstopanja je pozitivna, kadar odstopanje povečuje uspešnost poslovanja, in negativna, kadar jo znižuje. Da lahko odmik računamo, pa morajo biti cilji kvantificirani. Tako so odmiki lahko večji ali manjši tudi v odvisnosti od tega, kako realno so bili cilji postavljeni.

Analiza odmkov nam torej pojasnjuje, zakaj je bil uresničen poslovni izid v poslovnem letu drugačen od načrtovanega. Uresničen poslovni izid se lahko razlikuje od načrtovanega zaradi spremembe na strani prihodkov ali zaradi spremembe na strani odhodkov. Za potrebe natančnejše analize je mogoče celoten odmik razčleniti naprej, da bi spoznali smer ter moč vplivanja posameznega dejavnika na ugotovljeni odmik, saj sam sistem analize s pomočjo odmkov ni dovolj za ukrepanje. Odgovornim zgolj nakazuje, kje morajo iskati vzroke, da dosežki niso bili takšni, kot so bili načrtovani. Isti vzrok lahko vpliva na različna odstopanja ali pa na posamezno odstopanje vpliva več vzrokov. Tako je mogoče razčleniti odmik na strani prihodkov na odmik, ki nastane zaradi spremembe prodajnih cen (cenovni odmik) ali odmik, ki je rezultat spremenjenega obsega prodaje (količinski odmik). Oba odmika lahko razčlenimo še naprej, in sicer po posameznih proizvodih, kupcih, prodajnih območjih, dokler ne dobimo odgovora o vzrokih za odmik na strani prihodkov. Ravno tako je mogoče odmik na strani odhodkov razčleniti naprej, in sicer »po posameznih vrstah stroškov s stališča odzivnosti na spremembe v obsegu proizvodnje (neposredni, spremenljivi splošni, stalni), nato pa še po naravnih vrstah stroškov, po proizvodih, po območjih itn., dokler ne dobimo odgovora o vzrokih odmkov na področju stroškov« (Kavčič, 1995, str. 64).

Analiza odmkov kot kriterij ugotavljanja uspešnosti poslovanja podjetja vključuje tudi ugotavljanje odmkov med računovodskimi predračuni in obračuni. Primerjava računovodskih predračunov in obračunov daje informacije o tem, koliko so bili cilji podjetja doseženi. Da pa bi lahko primerjali računovodske predračune in obračune med seboj, se morajo le-ti nanašati na isto poročevalsko enoto, na isto časovno obdobje; ekonomske kategorije, ki jih pri tem uporabljamo, pa morajo biti ovrednotene po enaki metodiki⁷. Predračuni in obračuni se sestavljajo najmanj za eno poslovno leto in za potrebe notranjih uporabnikov v podjetju. Za

⁷ Čeprav se v zadnjem času vedno bolj poudarjajo nedenarno izraženi kazalniki za merjenje uspešnosti poslovanja podjetja, pa je glavna vsebina predračuna še vedno izražena vrednostno, kar pa ne pomeni, da v predračunu ni mogoče navesti tudi nedenarno izraženih ciljev podjetja, vendar lahko odmike ugotavljamo le, če so cilji izraženi v denarni merski enoti.

potrebe zunanjih uporabnikov pa je treba obvezno sestavljati le računovodske obračune. Nadalje lahko odmike računamo tudi med doseženim v tekočem letu in preteklim letom; za tekoči mesec glede na povprečje obdobja, itn.

Analizo odmikov kljub svojim prednostim spremljajo tudi številne težave. **Prvi problem** je povezan z razdelitvijo stroškov oziroma odhodkov na stalne in spremenljive. Model celo zahteva, da so stalni stroški (odhodki) neomejeno stalni, spremenljivi stroški pa sorazmerni, čeprav takšna kategorija stroškov ne obstaja. **Drug problem** je povezan z ugotavljanjem potroškov določene prvine na količinsko enoto poslovnega učinka. Medtem ko je načrtovani potrošek v celotnem obdobju, na primer letu dni, nespremenjen, se dejanski potroški utegnejo spreminjati iz dneva v dan. **Tretji problem** v zvezi z analizo odmikov se navezuje na problem ugotavljanja podatkov o spremenljivih potroških posamezne prvine na količinsko enoto prodanega poslovnega učinka. Zato je bolje, če samo analizo pojasnjevanja odmika poslovnega izida preusmerimo iz pojasnjevanja odmikov na strani odhodkov na pojasnjevanje odmikov na strani stroškov, začetnih in končnih zalog proizvodov ter nedokončane proizvodnje, v katerih se stroški zadržujejo. **Četrty problem** je povezan s samim ugotavljanjem dejanskih nabavnih cen pri posamezni prvini, ki se porablja pri nastajanju določene vrste poslovnega izida, saj se dejanske cene prvine med letom spreminjajo. Težava je tudi v tem, da se odmiki od stalnih cen praviloma ne ugotavljajo posebej za vsako vrsto materiala, temveč skupno za vse vrste ali vsaj za določene vrste materiala. **Peti problem** je povezan z velikim številom različnih vrst stroškov, ki se pojavljajo in pri katerih gotovo ne bi bilo smotno, da bi proučevali njihove razlike, saj bi bili stroški pridobljenih informacij višji od koristi le-teh. **Končni problem**, povezan z analizo odmikov, pa je povezan z izražanjem obsega dejavnosti, ko je dejavnost raznovrstna. Velik obseg raznovrstne dejavnosti lahko v praksi kljub uporabi računalnika nujno zahteva določene poenostavitve (Turk et al., 1999, str. 593-595).

Kljub težavam pa zagotavlja analiza odmikov uresničene poslovnega izida od načrtovanega povsem novo kakovost sodb. Analiziranje odmikov se mora namreč rezultirati v boljšem prihodnjem poslovanju in ne samo v razlagi preteklega poslovanja. Veliko bolj kot samo izračunavanje odmikov pa je pomembno logično razumevanje izračunavanja odmikov in njihovo pojasnjevanje.

2.1.3. Analiza kazalnikov

Drugi pristop pri računovodskem analiziranju pa je pojasnjevanje in oblikovanje kazalnikov na podlagi obračunskih in predračunskih računovodskih podatkov, ki nudijo ključne informacije o finančnem stanju in poslovni uspešnosti podjetja. SRS opredeljuje kazalnike kot relativno število, dobljeno s primerjavo dveh velikosti, s spoznavno močjo, ki omogoča oblikovati sodbo o poslovanju podjetja. Kazalnik je lahko opredeljen kot indeks, koeficient ali stopnja udeležbe.

Koeficient je relativno število, ki izraža razmerje med raznovrstnima velikostma, ki pa sta primerljivi. Indeks je relativno število, ki izraža razmerje med istovrstnima velikostma. Stopnja udeležbe pa je relativno število, ki izraža razmerje med istovrstnima velikostma, od katerih se prva nanaša na del in druga na celoto istega pojava (SRS 29.40).

Računovodski kazalniki temeljijo na računovodskih podatkih, katerih izračun je praviloma naloga računovodstva in katerih predstavitev je povezana s pripravo letnega računovodskega poročila, ki pojasnjuje letne računovodske izkaze (Turk et al., 1999, str. 608).

Analiza na podlagi kazalnikov omogoča (Tekavčič, 2001, str. 67-68): jasnost in razumljivost informacij o poslovanju podjetja ter primerljivost s preteklimi rezultati in konkurenčnimi podjetji, opredelitev nenormalnih ali spreminjajočih se razmer ter ugotavljanje pomembnejših odstopanj, ureditev informacij za lažje doseganje ciljev podjetja, prikaz prednosti in slabosti poslovanja z vidika podjetja in oblikovanje mnenja o preteklem poslovanju ter napoved prihodnje uspešnosti podjetja.

Računovodski kazalniki so namenjeni širokemu krogu uporabnikov informacij o podjetjih tako za pregled stanja kot tudi za podrobnejšo analizo. Izračunani kazalniki dobijo pravo informacijsko vrednost šele tedaj, ko njihove vrednosti primerjamo z vrednostmi kazalnikov pri sorodnih podjetjih, s povprečjem panoge (panožna primerjalna analiza), v kateri podjetje deluje, z najboljšimi podjetji ali glede na gibanje njihovih vrednosti v času⁸. Ravno tako ima pomembno izrazno moč tudi opazovanje gibanja vrednosti posameznega kazalnika za več preteklih obdobij oziroma analiza trenda posameznega kazalnika.

Glede na izhodišče v bilanci stanja in izkazu uspeha ter na potrebe po finančnem in ekonomskem načinu presojanja se kazalniki skupinijo kot kazalniki stanja financiranja, kazalniki stanja investiranja, kazalniki vodoravnega finančnega ustroja, kazalniki obračanja, kazalniki gospodarnosti, kazalniki dobičkonosnosti in kazalniki dohodkovnosti (SRS 29.28). Poleg tega so razviti tudi določeni modeli povezanih kazalnikov (Du Pont-ov in Turkov sistem povezanih kazalnikov), ki nam pomagajo razložiti vrednosti in trende posameznih kazalnikov s kombinacijo različnih kazalnikov ter tako nadrobno spoznamo njihovo medsebojno vplivanje.

Natančnejša analiza kazalnikov pokaže, da nekateri izmed njih kažejo razmere pri poslovanju, nekateri pa uspešnost poslovanja z različnih zornih kotov. Med tistimi, ki kažejo uspešnost poslovanja, so kazalniki gospodarnosti in dobičkonosnosti, ki kažejo uspešnost poslovanja z vidika delničarjev, ter kazalniki dohodkovnosti, ki kažejo uspešnost poslovanja z vidika zaposlenih. Uspešnost poslovanja s finančnega vidika pa pokažemo s kazalnikom, iz katerega

⁸ Čeprav so za povečanje uspešnosti poslovanja in za presojo, kje pravzaprav podjetje je, najpomembnejše primerjave z istovrstnimi kazalniki izven podjetja, so ponavadi kazalniki proučevanega podjetja z njimi najmanj primerljivi. Razlogov je več: od namernega prilagajanja ekonomskih kategorij, ki so sestavni del kazalnika, do tistih razlik, ki so posledica objektivnih razlogov (Kavčič, 1996, str. 100).

vidimo, koliko je bilo zapadlih obveznosti, ki niso bile sproti poravnane, torej delež neporavnanih obveznosti v celotnih obveznostih.

Analiza uspešnosti poslovanja podjetja s pomočjo računovodskih kazalnikov je ena najpogosteje uporabljenih metod analize, ki pa ima tudi svoje omejitve. Najpomembnejša omejitev takih analiz je omejenost podatkov, s katerimi analitik razpolaga. Mnogokrat se lahko zgodi, da podatki za posamezna podjetja ali obdobja niso razpoložljivi. Težava so tudi pomanjkljivi in slabi podatki, ki zaradi različnih razlogov niso primerni za samo analizo. Obstaja izrazita zveza med velikostjo podjetja in kakovostjo podatkov – v povprečju imajo večja podjetja kakovostnejše podatke kot mala podjetja. Drug problem izhaja iz uporabe različnih računovodskih politik v podjetjih, ki so del njihove poslovne politike. Računovodski kazalci so neposredno primerljivi le med podjetji, ki imajo enako ali podobno računovodsko politiko. Naslednja skupina problemov je povezana z vrednotenjem kazalcev. Računovodski kazalci so izračunani na podlagi računovodskih ali tržnih vrednosti in kot taki lahko v razmerah visoke inflacije ali tržnih nihanj vnesejo določeno pristranskost v samo analizo. V razmerah visoke inflacije imamo tako precenjene dobičke in podcenjen kapital, kar se izrazi v dobičkonosnosti kapitala (Pahor, 1999, str. 358). Ključno vprašanje uspešnosti analize je tudi v izboru ustreznih računovodskih kazalnikov. Navadno izberemo tiste kazalnike, ki nosijo kar največ informacij. Uporaba prevelikega števila kazalnikov lahko oteži samo analizo, po drugi strani pa lahko premajhno število kazalnikov pomeni, da smo zanemarili kako lastnost, ki je za analizo pomembna.

2.2. Analiza računovodskih izkazov

Naloga računovodstva je, da spremlja poslovne dogodke podjetij, jih evidentira in na podlagi evidenc pripravi temeljna računovodska poročila. Ker imajo temeljna računovodska poročila pomembno vlogo pri poslovnih odločitvah, morajo biti pripravljena tako, da kažejo resnično stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev ter gospodarsko in finančno uspešnost podjetij (Kavčič, 2000, str. 111). Pomembnost temeljnih računovodskih poročil je razlog, da so tako MRS kot tudi lokalni standardi, to je standardi posameznih držav, usmerjeni k cilju ustvariti razmere, ki bodo zagotavljale, da bodo računovodski izkazi prikazovali resnično gospodarsko in finančno stanje podjetja, tako v pogledu dobička kot v pogledu sredstev in obveznosti do virov sredstev (Kavčič, 2000, str. 112).

Računovodski izkazi so torej urejene računovodske predstavitve finančnega stanja in poslov, ki jih je imelo podjetje. Namen računovodskih izkazov za splošne namene je dajati informacije o finančnem stanju, dosežkih in finančnih tokovih podjetja, ki širšemu krogu uporabnikov koristijo pri gospodarskem odločanju. Računovodski izkazi tudi prikazujejo rezultate skrbništva nad dejavniki, ki so bili zaupani ravnateljstvu. Da bi računovodski izkazi zadostili temu namenu, dajejo informacije o sredstvih, dolgovih, kapitalu, prihodkih in odhodkih, tudi dobičku in izgubah ter finančnih tokovih v podjetju (MRS 1).

Med uporabnike računovodskih izkazov štejemo sedanje in možne vlagatelje, zaposlenca, posojilodajalce, dobavitelje in druge dajalce blagovnih kreditov, kupce, vlade in njihove organe ter javnost. Vsi ti uporabljajo računovodske izkaze, da bi zadovoljili svoje potrebe po informacijah. Ravnateljstvo podjetja, ki je odgovorno za pripravo in predstavitev računovodskih izkazov, pa mora v skladu z SRS 30 zagotoviti, da so računovodske informacije, ki jih vsebujejo računovodski izkazi, uporabnikom razumljive, bistvene, zanesljive in primerljive. Na njihovo bistvenost vplivata njihova vrsta in pomembnost za posameznega uporabnika, zanesljivost informacij pa je zagotovljena, če informacije ne vsebujejo pomembnih napak in pristranskih stališč ter se uporabniki nanje lahko zanesejo. Za oblikovanje sodb na podlagi računovodskih informacij pa je nujna tudi njihova primerljivost, tako z lastnimi računovodskimi izkazi iz prejšnjih obdobj kot tudi z računovodskimi izkazi drugih podjetij.

Da so informacije v računovodskih izkazih zanesljive, jih je potrebno revidirati⁹. »Cilj revidiranja računovodskih izkazov je omogočiti revizorju, da izrazi revizijsko mnenje (pritrdilno zagotovilo), ali so (da so) računovodske informacije resnična in poštena slika (ali pošten prikaz) v skladu z naznačenimi temelji računovodstva«, (Odar, 1999, str. 15) oziroma da so računovodski izkazi podjetja v skladu s splošno sprejetimi računovodskimi načeli (standardi) ter da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembno napačnih navedb (Taylor, Glezen, 1996, str. 927).

Revidiranje računovodskih izkazov se začne s preizkušanjem notranjih kontrol, nadaljuje pa s preverjanjem podatkov iz računovodskih izkazov; v nekaterih primerih se razširi tudi na druge dele računovodstva, zlasti na predračunske računovodske izkaze in metodiko računovodskega analiziranja. Naloga revizorja računovodskih izkazov je oblikovati mnenje o resničnosti in poštenosti oziroma realnosti in objektivnosti računovodskih informacij, s katerimi se podjetje želi predstavljati svojemu okolju (Odar, 2001, str. 202).

Popolni računovodski izkazi vsebujejo bilanco stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida, izkaz gibanja kapitala in razlagalna računovodska pojasnila. Računovodski izkazi poleg naštetih sestavin vsebujejo tudi pojasnila¹⁰ in dodatne preglednice ter druge informacije, ki so pomembne za uporabnike. Gre za to, da so uporabniki računovodskih poročil seznanjeni z vsemi zadevami, ki so dovolj pomembne za njihovo odločanje. Tako lahko vsebujejo razkritja o tveganjih in negotovostih, ki vplivajo na podjetje, ter o sredstvih in obveznostih, ki niso izkazani v bilanci stanja.

⁹ ZGD v 54. členu določa, da mora letne računovodske izkaze velikih in srednjih družb, povezanih družb ter družb, katerih vrednostni papirji kotirajo na borzi najkasneje v 6 mesecih po preteku poslovnega leta pregledati samostojno revizijsko podjetje v skladu s posebnimi predpisi; način in postopki revidiranja pa so predpisani z zakonom o revidiranju.

¹⁰ V 57. členu ZGD je določeno, da morajo pojasnila računovodskih izkazov obvezno vsebovati informacije o uporabljenih metodah vrednotenja postavk v računovodskih izkazih.

Zavezanci za sestavitev računovodskih izkazov po ZGD so vse pravne osebe, ki na trgu samostojno opravljajo pridobitne dejavnosti kot svoje izključne dejavnosti ter morajo biti organizirane kot gospodarske družbe v eni izmed tehle oblik: kot osebne družbe (družba z neomejeno odgovornostjo, komanditna družba in tiha družba) ali kot kapitalske družbe (družba z omejeno odgovornostjo, delniška družba in komanditna delniška družba). Te družbe se štejejo za gospodarske družbe, tudi če v skladu z zakonom v celoti ali delno opravljajo dejavnosti, ki niso pridobitne.

3. PREDSTAVITEV PODJETJA KOLPA D.D.

Kolpa je svojo razvojno pot začela leta 1976 v okviru grupacije Novoles, ki proizvaja predvsem lesno pohištvo. Kolpa, tedaj imenovana TOZD Tovarna kopalniške opreme, pa je pričela s proizvodnjo kopalniške opreme in pohištva na osnovi akrila (*kolpa san*) in kmalu postala vodilna na trgu sanitarne opreme na bivšem jugoslovanskem trgu. S posluhom za sodobne premike in novosti na področju kopalniške opreme je Kolpa širila svoj delovni program, povečevala proizvodne zmogljivosti in se razvijala. Tako je bil v letu 1985 v obstoječi program uveden še program *kolpa ker* – proizvodnja kuhinjskih korit. Že od samega začetka je bil ta program izvozno naravnani zaradi pomanjkanja povpraševanja po teh izdelkih na domačem trgu. Sedem let kasneje je Kolpa razvila nov sintetični material, imenovan kerrock, ki ni uporaben samo v kuhinji in kopalnici, temveč tudi v ostalih interierjih ter poleg že obstoječih programov uvedla nov program *kerrock* - proizvodnja kuhinjskih korit.

V letu 1990 je Kolpa postala samostojna delniška družba zaradi reorganizacije grupacije Novoles. Samo podjetje trenutno zaposluje 343 zaposlenih in ima 371.156.000 SIT osnovnega kapitala, ki je razdeljen na 371156 delnic z nominalno vrednostjo 1000 SIT. Podjetje je v lanskem letu ustvarilo za 309 mio SIT čistega dobička in se uvršča v sam vrh najhitreje rastočih podjetij v Sloveniji.

Kolpa d.d. spada med velika podjetja, za katera ZGD opredeljuje, da:

- je povprečno število zaposlenih v zadnjem poslovnem letu večje od 250,
- čisti prihodki od prodaje v zadnjem poslovnem letu presegajo 4 milijarde SIT,
- vrednost aktive ob koncu poslovnega leta presega 2 milijarde SIT.

Glavna dejavnost družbe je proizvodnja in prodaja kopalniške opreme, kuhinjskih korit ter delovnih plošč in ostalih izdelkov iz sintetičnih materialov, ki temeljijo na akrilu. Večina izdelkov je standardiziranih, razen tistih iz pogodbenih del, ki so oblikovani po želji kupca v skladu z zahtevami investitorja. Glavne distribucijske poti potekajo preko grosistov na domačem trgu in uvoznikov- distributerjev v tujini.

Kolpa d.d. je preteklo poslovno leto zaključila zelo uspešno ter realizirala prodajo v višini 41,2 mio DEM in tako presegla planske cilje za 11%. Največje povečanje prodaje glede na preteklo leto beležijo na trgu bivše Jugoslavije ter v ostalem izvozu, medtem ko se je prodaja na domačem trgu zmanjšala za 6 odstotkov. Od celotnih prihodkov predstavlja domači trg

29%, izvoz pa 71% (od tega bivša Jugoslavija 31%, ostali izvoz 40%). Najpomembnejši trgi so poleg domačega še hrvaški, nemški, nizozemski, ameriški ter italijanski.

Podjetje je izrazito izvozno usmerjeno in je kot tako v stalnem koraku s svetovnimi proizvajalci. Na programu *kolpa san* naj bi količine kopalnih in tuš kadi ostale na sedanjem obsegu, večjo rast pa pričakujejo na izdelkih z večjo dodano vrednostjo, torej na masažnih kadeh in tuš kabinah, pa tudi na pohištvu.

Program *kerrock* je še vedno v začetni fazi razvoja, zato ocenjujejo, da se bo obseg poslovanja v naslednji petih letih podvojil. V tem programu so začeli z razvojem novih tehnologij proizvodnje in obdelave materiala.

Program *kolpa ker* je od leta 1991 v stalnem upadanju. Velik vzrok temu je tudi nedorečenost usode obrata v Radatovičih na Hrvaškem. Podjetje skuša pridobiti strateškega partnerja na področju kuhinjskih pomivalnikov, s čimer bi se z določenimi vlaganji v nove modele povečala kapaciteta in realizacija.

Lastniška struktura v podjetju Kolpa d.d. je sledeča, in sicer notranji lastniki (zaposleni, bivši zaposleni in ožji družinski člani) so imeli konec preteklega leta 51 odstotni delež družbe, investicijska družba MERCATA holding d.d. in MERCATA 1 holding d.d. imata skupaj 29 odstotkov, pravne osebe 18 odstotkov, odkupljenih lastnih delnic pa je bilo za odstotek.

4. ANALIZA USPEŠNOSTI POSLOVANJA KOLPE d.d. PO SRS IN MRS

4.1. Opredelitev kazalnikov uspešnosti poslovanja

Vsako podjetje deluje kot gospodarski in kot finančni subjekt. Zato moramo presojati uspešnost z gospodarskega in s finančnega vidika. Pri gospodarskem vidiku ugotavljamo, kako uspešno je podjetje izrabljalo razpoložljive prvine poslovnega procesa in kako so bile zato dosežene posamezne gospodarske kategorije (dobiček, čisti dobiček, izguba). Dobiček, čisti dobiček ali izguba pa sama po sebi ne moreta biti uspeh. Treba ga je izmeriti z vlaganji, ki so bila potrebna zaradi doseganja tega uspeha. To je razlog, da v povezavi z dobičkom govorimo o dobičkonosnosti sredstev, dobičkonosnosti kapitala in dobičkovnosti prihodkov. Pri finančnem vidiku merjenja uspešnosti pa pokažemo, kako je bilo podjetje uspešno pri gospodarjenju z denarjem, tako, da je lahko sproti poravnavalo svoje obveznosti (Kavčič, 1998, str. 4). Pri gospodarskem vidiku torej ugotavljamo, kako je bilo podjetje sposobno ustvarjati dobiček in s tem možnosti za razvoj ter zadovoljitev interesov lastnikov, pri finančnem vidiku pa je cilj pokazati, kako je bilo podjetje sposobno poravnati svoje finančne obveznosti.

Za merjenje uspešnosti poslovanja poznamo več pristopov. Oskupinili bi jih lahko v dva, in sicer (Kavčič, 1998, str. 1):

- sistemski pristop: sposobnost pridobivanja redkih virov, ki omogočajo integriteto in preživetje podjetja ter
- ciljni: stopnjo doseganja kakšnega idealnega stanja podjetja.

Brez dvoma je za oceno uspešnosti poslovanja podjetij primernejši ciljni pristop, čeprav so si cilji lahko nasprotujoči. Zato je potrebno v podjetju postaviti več ciljev, jih rangirati ter oblikovati sodila za ocenjevanje, kako uspešno so bili doseženi. Da je podjetje uspešno, ne moramo sklepati, če je to pokazala mera, s katero smo merili le en ali dva cilja podjetja, temveč le, če so doseženi zadovoljivi rezultati po več merilih (Kavčič, 1998, str. 2). Za merjenje uspešnosti delovanja podjetja ne moremo uporabljati zgolj enega samega kazalnika, ampak moramo prikazati delovanje podjetja z več zornih kotov z uporabo večih kazalnikov.

V svetu in pri nas so za merjenje uspešnosti poslovanja največkrat prisotne klasične mere uspešnosti poslovanja podjetja, kamor sodijo koeficient dobičkonosnosti kapitala (**ROE**), koeficient dobičkonosnosti sredstev (**ROA**) ter koeficient dobičkonosnosti naložb (**ROI**)¹¹. Za lastnike podjetja je zlasti zanimiv kazalec ROE, ki je opredeljen z razmerjem med doseženim čistim dobičkom v obdobju in zanj vloženim povprečnim kapitalom. Kazalec pojasnjuje, kako uspešno je bilo poslovanje podjetja z upravljanjem premoženja lastnikov. Z vidika podjetja kot celote pa je ustrezneje računati kazalec ROA, ki je opredeljen z razmerjem med celotnim dobičkom in povprečno vloženimi vsemi poslovnimi sredstvi. Kazalec dobičkonosnosti sredstev nam pokaže, kako je bilo poslovanje podjetja uspešno pri upravljanju s sredstvi, oziroma kako so bila sredstva racionalno porabljena. Kazalec ROI pa je zanimiv zlasti pri dolgoročnem gledanju na poslovanje ter nam pokaže uspešnost poslovanja pri upravljanju z investicijami. Izračunamo ga tako, da dobiček, ki naj bi bil posledica nove naložbe, primerjamo z njeno vrednostjo. Pogosto se izraz ROI uporablja v zvezi z enim projektom ali z nadzorovanjem naložbenega mesta.

4.1.1. Opredelitev ekonomske dodane vrednosti – EVA

V zadnjem času pa se za merjenje uspešnosti poslovanja vse pogosteje uporablja metoda ekonomske dodane vrednosti ali EVA. Kot je že iz imena razvidno, po tem načelu ne ugotavljamo vrednosti lastniškega kapitala, temveč ali se je in za koliko se je povečal lastniški kapital podjetja, torej njegov tok. To je tok vrednosti lastniškega kapitala in predstavlja najpomembnejšo mero uspešnosti podjetja (Bergant, 1997, str. 135).

Sam princip ekonomske dodane vrednosti in njenega izračunavanja je dokaj preprost. EVA namreč predstavlja razliko med doseženim in minimalnim donosom glede na stroške investiranega kapitala. Kot strošek celotnega kapitala pa predstavljajo obresti na dolžniški kapital in pričakovan donos na vložen lastniški kapital. Če je razlika pozitivna, pomeni da je podjetje uspešno, torej da je ustvarilo več, kot znaša strošek vseh virov financiranja. Pri tej

¹¹ Nekateri avtorji govorijo tudi o koeficientu dobičkonosnosti vloženega kapitala (glej Bergant, 1996, str. 83).

metodi ne računamo, kolikšen je bil dosežen donos na kapital, temveč ali je celotni donos iz poslovanja višji, kot je minimalni donos. Pozitiven znesek EVA v določenem obdobju bi naj tedaj pomenil, da so v podjetju uspeli povečati vrednost podjetja za njegove lastnike, negativen znesek EVA pa, da je prišlo do uničenja dela (pričakovane) vrednosti podjetja.

Kategorijo EVA je mogoče smiselno uporabiti kot:

- orodje upravljanja in vodenja podjetij,
- sodilo ekonomske uspešnosti podjetja v preteklem letu in
- orodje za vrednotenje podjetja.

Raba kategorije EVA na navedenih treh področjih se razlikuje glede na časovno usmerjenost, uporabnike in raven podjetja, na katero se nanaša informacija o znesku EVA (Korošec, 2001, str. 109).

Klasična formula za izračun EVE je:

$$\mathbf{EVA = NOPAT - WACC * NOA}$$

EVA Ekonomska dodana vrednost

NOPAT Net Operating Profit After Taxes (poslovni izid iz poslovanja po obdavčitvi)

WACC Weighted Average Cost of Capital (cena virov investiranja, izračunana kot tehtano povprečje stroškov dolžniškega in lastniškega kapitala)

IC Net Operating Assets (za poslovanje zagotovljeni viri financiranja oziroma čista poslovna sredstva)

Nesporno ima ta način ugotavljanja uspešnosti poslovanja podjetja veliko prednosti, kot so preprostost, razumljivost ter relativna enostavnost kategorije, kar ponuja tudi visoko uporabnost za komuniciranje. EVA je tudi močno primerjalno sodilo uspešnosti in je kot taka uporabna tudi za zunanje analize ter izboljšuje računovodske informacije za nadziranje ravnateljev in vodij posameznih mest odgovornosti v podjetju, še posebej naložbenih.

Na drugi strani pa ima EVA tudi svoje slabosti. Ker je znesek EVA bržkone odvisen tudi od velikosti podjetja, sodba o njihovi večji ali manjši ekonomski uspešnosti ne more biti utemeljena na podlagi absolutnega zneska EVA, četudi predpostavimo, da za vsa podjetja izračunamo zneske EVA na enak način. Večjo izrazno moč imajo zaradi tega primerjalne presoje (enodobne) ekonomske uspešnosti podjetij, pri katerih kategorijo EVA primerjamo z drugimi kategorijami, kar omogoča oblikovanje sodbe o relativni velikosti EVA. Tako lahko kategorijo EVA smiselno primerjamo denimo z za poslovanje potrebnimi sredstvi (NOA) in s prihodki od prodaje v opazovanem obdobju (Korošec, 2001, str. 111). Kljub siceršnji razumljivosti absolutne vrednosti kazalca pa je na drugi strani ta vrednost v celoti odvisna od višine pričakovanega donosa. Uporaba letnega zneska EVA za presojo dosežkov podjetja in njegovih enot usmerja pozornost na dosedanje dosežke, merjene na podlagi podatkov zadnjega opazovanega leta. Le-ti niso nujno posledica poslovnih odločitev v istem letu. Razen

tega ne smemo pozabiti, da ugodni uresničeni znesek EVA (še) ni porok za ugodno gibanje vrednosti podjetja za njegove lastnike v prihodnosti. Nenazadnje se moramo pri rabi kategorije EVA kot sodila dosežkov ravnateljcev in nižjih vodij zavedati, da ni vseobsegajoče sodilo učinkovitosti in uspešnosti njihovega ravnanja, s katerim bi bilo mogoče utemeljiti odvečnost kvalitativnih sodil ali/in povsem nadomestiti druga kvantitativna sodila. Zato kaže za presojo dosežkov poleg enodobnega zneska EVA uporabljati tudi dolgoročna sodila in nefinančna sodila, še posebej ko gre za organizacijske enote podjetja, ki so usmerjene v rast (Korošec, 2001, str. 115). Pri ugotavljanju uspešnosti poslovanja podjetij preko kazalca EVA in navajanju njegovih prednosti nasploh in pred drugimi klasičnimi kazalci se postavi tudi vprašanje, kaj potem, ko ugotovimo, da je EVA negativna. Ko torej izračunamo, da podjetje ni zadosti uspešno oziroma ne dosega zadostnega donosa ali z drugega vidika, da za nek donos uporablja preveč premoženja.

Uporaba kategorije EVA lahko podpira prizadevanja za upravljanje in vodenje podjetij, ki povečuje vrednost podjetja za njegove lastnike, predvsem kot sodilo za presojo dosežkov in nagrajevanje ravnateljcev in vodij naložbenih mest odgovornosti v podjetjih in kot primerjalno sodilo ekonomske uspešnosti podjetij, po drugi strani pa je nujno poznavanje formalno-tehničnih in vsebinskih omejitev, ki so povezane z njenim merjenjem in njeno izrazno močjo.

4.2. Poslovanje Kolpe d.d. po SRS in MRS

4.2.1. Pojasnila k primerjavi računovodskih izkazov po starih SRS in MRS

Izdelava računovodskih izkazov v skladu z zahtevami MRS zahteva številna drugačna vrednotenja sredstev in obveznosti družbe v primerjavi z zahtevami vrednotenja po starih SRS. MRS ne dajejo poudarka formalnemu vidiku računovodskih izkazov, pač pa je vsa teža na vsebini izkazanih postavk. V nadaljevanju so predstavljene razlike med starimi SRS in MRS, ki so pripeljale do odstopanj v računovodskih izkazih podjetja za leto 2001.

Najpomembnejša razlika izkazanih bilančnih postavk po obeh standardih je posledica razumevanja revalorizacije. Medtem ko je temeljna zahteva SRS obvezna revalorizacija kapitala, MRS to izključujejo. MRS sicer dopuščajo tudi drugo možnost, ki vključuje revalorizacijo, vendar v svetu ni uporabljena. Na teh izhodiščih sem izdelal računovodske izkaze za Kolpo d.d. po MRS. Razlike, ki so posledica izključitve revalorizacije, bodo z uvedbo novih SRS s 1.1. 2002 manjše. Novi SRS predpisujejo splošno prevrednotenje kapitala samo v primeru, kadar je rast EUR v preteklem letu višja od 5,5 % (v letu 2001 je bila rast EUR 4,8 %, kar pomeni, da v letu 2002 ne bo opravljeno splošno prevrednotenje). Uvedba novih SRS tudi sicer predstavlja približevanje MRS in s tem zmanjšuje razlike med izkazanimi bilančnimi postavkami.

MRS delijo sredstva na dolgoročna in kratkoročna (SRS na stalna in gibljiva). Dolgoročna sredstva za Kolpo d.d. so po MRS za 186,5 mio SIT nižja od stalnih sredstev po SRS. Razlika

vključuje izločitev revalorizacije dolgoročnih sredstev in nižje popravke vrednosti osnovnih sredstev (nižja amortizacijska osnova za obračun amortizacije). MRS izkazujejo med dolgoročnimi sredstvi tudi dolgoročne terjatve, medtem ko jih SRS med gibljivimi sredstvi.

MRS lastnih delnic ne izkazujejo med sredstvi in je za znesek lastnih delnic nižja vrednost kapitala. Revalorizacija lastnih delnic je izključena, le-te so vrednotene po nakupni vrednosti.

Kratkoročna sredstva so nižja od gibljivih sredstev po SRS za znesek izločitve revalorizacije kratkoročnih finančnih naložb. SRS dopuščajo izkazovanje prihodkov, ko so ti dejansko realizirani za razliko od MRS, kjer je izhodišče realno vrednotenje sredstev.

Največje razlike med SRS in MRS so odražene v kapitalu oz. njegovih sestavinah. V postopku izdelave izkazov po MRS je izločena revalorizacija kapitala za leto 2000 in 2001. Revalorizacija iz prejšnjih let povečuje prenesene dobičke. Ta predpostavka ni povsem v skladu z MRS, vendar je edina možna. Povsem realno vrednost kapitala bomo lahko izkazali, ko bo opravljeno ponovno vrednotenje sredstev (predvsem osnovnih). Previsoko izkazane knjigovodske vrednosti sredstev se odražajo v višje izkazanem kapitalu, nižja knjigovodska vrednost sredstev od njihove dejanske (tržne) vrednosti pa ima za posledico prenizko izkazan kapital.

Vse prilagoditve iz prejšnjih let se odražajo v prenesenih dobičkih; dobiček tekočega leta je po MRS večji za 31,9 mio SIT.

Dolgoročni dolgovi po MRS vključujejo dolgoročne rezervacije, dolgoročne obveznosti in odložene prihodke.

Kot smo že omenili, je oblikovanje dolgoročnih rezervacij v MRS strogo omejeno s tremi pogoji, in sicer podjetje mora imeti zaradi preteklega dogodka sedanjo obveznost (pravno ali posredno), drugič, obstajati mora verjetnost, da bo pri poravnavi obveznosti potreben odtok sredstev, ki omogočajo gospodarske koristi, tretjič pa je mogoče znesek obveznosti zanesljivo oceniti. Če ti pogoji niso izpolnjeni, se rezervacija ne pripozna. Podjetje Kolpa d.d. je oblikovala dolgoročne rezervacije za dane garancije. Ker nastanka obveze in njene višine ni mogoče zanesljivo oceniti, je le-ta izločena. Izločeni stroški tovrstnih rezervacij za pretekla leta so poračunani v prenesenih dobičkih, v letu 2001 izločene rezervacije pa z dobičkom tekočega leta. Prav tako je izločena revalorizacija dolgoročnih rezervacij.

Med dolgoročnimi dolgovi se po MRS izkazujejo obveznosti do zaposlencev (MRS 19), ki se nanašajo na obveznosti za jubilejne nagrade in odpravnine. Logika tovrstnih obveznosti izhaja iz predpostavke, da ima družba obveznosti za jubilejne nagrade in odpravnine, ki bodo izplačane v prihodnjih letih, v ustreznem deležu že danes. Tovrstne stroške je brez računalniškega programa zelo težko oceniti, zato v bilanci niso upoštevani.

Med kratkoročnimi dolgovi po MRS pa so izkazane obveznosti do zaposlencev (MRS 19) iz naslova neizkoriščenih ur letnega dopusta in nadur. Te stroške pa je podjetje Kolpa d.d. vkalkulirala že v bilanci po SRS.

Davek od dobička po MRS je v letu 2001 za 11 mio SIT višji v primerjavi z obveznostjo, ki je bila izračunana po SRS. MRS 12 zahteva, da podjetje izračuna odloženi davek začasne razlike med davčno vrednostjo posameznega sredstva oziroma obveznosti in njegovo knjigovodsko vrednostjo v bilanci stanja. Če so knjigovodske vrednosti višje od njihove davčne vrednosti, gre za obdavčljive začasne razlike, za katere je potrebno obračunati odloženo obveznost za davek.

Prevrednotenje sredstev in obveznosti v skladu z zahtevami MRS imajo za posledico 31,9 mio SIT višje izkazani čisti dobiček od dobička po slovenski zakonodaji. Višji dobiček tekočega leta je v največji meri posledica izločitve revalorizacije sredstev oz. obveznosti, nepriznavanje dolgoročnih rezervacij in zaradi nerevaloriziranih osnovnih sredstev nižje obračunana amortizacija teh sredstev.

Na drugi strani je dobiček nižji zaradi izkazanih začasnih davčnih razlik, ki rezultirajo v višje obračunanem davku od dobička.

V tabeli so prikazane celotne razlike v bilanci stanja po SRS in MRS za Kolpo d.d.

Tabela 1: Razlike v vrednotenju postavk po MRS in SRS za Kolpo d.d.

	MRS	SRS	RAZLIKA
DOLGOROČNA SREDSTVA	1.770.958	1.957.475	-186.517
KRATKOROČNA SREDSTVA	1.968.670	1.995.508	-26.838
SKUPAJ AKTIVA	3.739.628	3.952.984	-213.356
KAPITAL	1.943.885	2.059.017	-115.132
DOLGOROČNE REZERV.	0	109.176	-109.176
DOLG.OBV.ZA ODLOŽ.DAVKE	10.952	0	10.952
SKUPAJ PASIVA			-213.356
DOBIČEK TEKOČEGA LETA	341.589	309.685	31.904
DONOS NA POVPR. KAPITAL	19,0	16,6	2,4

Vir: Lasten izračun na podlagi računovodskih izkazov Kolpe d.d.

V nadaljevanju so predstavljene velikosti posameznih kazalnikov za podjetje Kolpa d.d., pri čemer moram opozoriti, da so računovodski izkazi pripravljene po starih SRS, saj se nanašajo na poslovno leto 2001. Cilj diplomske naloge je tako zgolj orisati ključne spremembe med izračunanimi računovodskimi kazalniki po SRS in MRS.

4.2.2. Analiza računovodskih kazalnikov po SRS in MRS

Pri analizi dobičkonosnosti sem si pomagal s sistemom povezanih kazalnikov, ki sem ga prilagodil potrebam konkretne analize. Zastavljen je tako, da sem v prvem koraku izračunal

koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev (ROA), na osnovi katerega sem v drugem koraku izračunal še koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala (ROE). V tretjem koraku sem izračunal še koeficient čiste dobičkonosnosti naložb (ROI). Na koncu sem še primerjal vrednosti posameznih kazalnikov izračunanih po SRS in MRS.

Tabela 2: Vrednosti kazalcev dobičkonosnosti sredstev, dobičkonosnosti kapitala, dobičkonosnosti naložb ter ekonomske dodane vrednosti (EVA) po SRS in MRS

Postavka (v %)	ROA	ROE	ROI	EVA (v mio)
SRS	8,3	16,6	17,3	160,6
MRS	9,5	18,8	18,5	223,0

Vir: Letno poročilo Kolpe d.d.

Koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala je opredeljen kot razmerje med čistim dobičkom in povprečnim kapitalom. Kazalnik je s stališča lastnikov podjetja najpomembnejši in eden najpogosteje uporabljenih kazalnikov poslovne uspešnosti. Kazalnik pojasnjuje, kako uspešno je poslovanje podjetja pri upravljanju s premoženjem lastnikov. Na osnovi Du Pontove enačbe je mogoče ugotoviti, da je dobičkonosnost kapitala odvisna od dobičkonosnosti sredstev in od načina financiranja v podjetju, ki je prikazana s kazalnikom, ki primerja sredstva in kapital. Dobitkonosnost kapitala bo tako tem višja, čim višja bo dobičkovnost prihodkov, čim hitrejša bo obračanje celotnih sredstev in čim manjši bo delež kapitala v financiranju. Pri tem pa moramo upoštevati tudi medsebojno odvisnost kazalnikov, saj imajo lahko pozitivne spremembe na enem področju negativni vpliv na drugem področju. Vodstvo podjetja lahko namreč z različno politiko financiranja vpliva na vrednost dobičkonosnosti kapitala¹². Čista dobičkonosnost kapitala je v letu 2001, izračunana po SRS, znašala 16,6 %, kar pomeni, da je podjetje ustvarilo na 100 enot vloženega kapitala 16,6 enot dobička. Vrednost istega kazalnika, izračunanega po MRS, pa je znašala 18,8 %, kar pomeni, da je podjetje ustvarilo na 100 enot vloženega kapitala 18,8 enote dobička.

Koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev je opredeljen kot razmerje med čistim dobičkom in povprečnimi sredstvi. Kazalnik nam pokaže, kako uspešno je bilo poslovanje podjetja pri upravljanju sredstev podjetja. Podjetje posluje uspešneje, če je vrednost kazalnika čim večja. Le-ta je lahko pogojen z visoko vrednostjo dobičkovnosti prihodkov ali pa z visokim koeficientom obračanja celotnih sredstev. Cilj lastnikov podjetja je čim višja vrednost kazalnika, saj podjetje takrat posluje z manjšim tveganjem. Čista dobičkonosnost sredstev je v letu 2001 za Kolpo d.d., izračunana po SRS, znašala 8,3 %, kar pomeni, da je podjetje ustvarilo 8,3 enote dobička na 100 enot vloženih sredstev. Vrednost kazalnika, izračunanega po MRS, pa je znašala 9,5 %, kar pomeni, da je uspešnost poslovanja po MRS boljša.

¹² Večji delež dolga v strukturi financiranja, ki je rezultat agresivne politike financiranja, pozitivno vpliva na dobičkonosnost kapitala, na drugi strani pa je podjetje izpostavljeno tudi večjemu tveganju. Pojavi se namreč nevarnost, da podjetje ne bo sposobno plačevati svojih obveznosti v obliki stroškov obresti za najeti dolg, kar lahko pripelje do prekomerne zadolženosti podjetja. Na splošno velja, da je bolje dosežati višjo dobičkonosnost kapitala z višjo dobičkovnostjo prihodkov ali z bolj učinkovitim upravljanjem celotnih sredstev, kot pa z agresivno politiko financiranja.

Koeficient čiste dobičkonosnosti naložb, opredeljen kot razmerje med čistim dobičkom, povečanim za obresti in povprečnimi naložbami, je bil v proučevanem letu, izračunan po SRS, 17,3 %, po MRS pa je bila vrednost kazalnika 18,5 %. Kazalnik nam pokaže uspešnost upravljanja z naložbami podjetja ne glede na to, kako in s kakšnimi stroški so bila pridobljena ta sredstva, saj v števcu čistemu dobičku prištejemo še plačane obresti. Večja je vrednost kazalnika, uspešnejše je poslovanje podjetja.

Alternativno merilo dobičkonosnosti sredstev je ekonomska dodana vrednost, ki je v tem poslovnem letu znašala 160,6 mio SIT po SRS in 223 mio SIT po MRS. Pozitiven znesek EVA pomeni, da je podjetje ustvarilo presežek dobička glede na stroške vloženega kapitala.

V nadaljevanju so ločeno predstavljeni kazalniki, kakor so v tem poslovnem letu vplivali na izkazane vrednosti dobičkonosnosti kapitala (ROE) in dobičkonosnosti sredstev (ROA). Iz teorije vemo, da na dobičkonosnost kapitala vplivajo dve skupini dejavnikov, in sicer dejavniki, ki vplivajo na višino izkazanega dobička, in dejavniki, ki vplivajo na povprečno vrednost kapitala v podjetju. Te kazalnike je mogoče na osnovi Du Pontovega sistema povezanih kazalnikov vsкупiniti v naslednje skupine kazalnikov, in sicer kazalniki stanja financiranja, kazalniki vodoravnega finančnega stroja in kazalnik, ki kaže dobičkonosnost sredstev. Na enak način vsкупinimo tudi kazalnike, ki so vplivali na dobičkonosnost sredstev. Ti kazalniki so: kazalniki obračanja, kazalniki investiranja in kazalniki gospodarnosti.

4.2.2.1. Kazalniki stanja financiranja

Kazalniki stanja financiranja so usmerjeni v analizo načina financiranja podjetja, kjer nas zanima višina dolgov oziroma kapitala v strukturi vseh virov financiranja (Hočevar, Igličar, 1997, str. 240). Ti kazalniki so zlasti pomembni pri dolgoročnih odločitvah o politiki financiranja podjetja, med zunanjimi uporabniki pa zlasti zanimajo posojilodajalce podjetja pri ugotavljanju tveganja glede vračila glavnice in obresti.

Način financiranja vpliva na višino finančnega tveganja in s tem na donos podjetja. Uporaba relativno cenejšega dolžniškega financiranja v uspešnih obdobjih več kot proporcionalno poveča dobičkonosnost kapitala, v slabih letih pa več kot proporcionalno zmanjša dobičkonosnost kapitala (Slapničar, 1998, str. 12). Od narave in strukture sredstev je torej odvisno, do katere meje se bo podjetje še lahko zadolžilo. Podjetje s stabilnim in predvidljivim poslovanjem lahko varneje uporablja več dolžniških virov financiranja kot tista, ki poslujejo v razmerah negotovosti. S tem postane financiranje podjetja z zadolževanjem v nestabilnem okolju finančno tvegano, saj zahtevajo lastniki kapitala večji donos na vloženi kapital. S spreminjanjem finančne strukture v korist dolgov se tudi slabša finančna elastičnost podjetja, saj upada njegova sposobnost za najemanje novih posojil. Obratno velja pri financiranju s kapitalom, ki predstavlja dražji vir financiranja, ker zagotavlja stabilnost donosov in večjo varnost upnikov, a hkrati manjši donos.

Tabela 3: Kazalniki stanja financiranja po SRS in MRS za Kolpo d.d. v letu 2001

Postavka	SRS	MRS
delež kapitala v financiranju	0,521	0,520
delež trajnega in dolgoročnega financiranja	0,613	0,588

Vir: Letno poročilo Kolpe d.d.

a) delež kapitala v financiranju

$$\frac{\text{kapital}}{\text{obveznosti do virov sredstev}}$$

Kazalnik deleža kapitala v financiranju nam pokaže lastniško financiranje vseh sredstev podjetja. Večji kot je delež sredstev, financiran s kapitalom, manj je gospodarska družba finančno tvegana za upnike – več tveganja nosijo lastniki (Slapničar, 1998, str. 13). Kazalnik je zelo pomemben za upnike, ki želijo oceniti, kolikšno je tveganje glede vračil glavnice in posojil, lastnike podjetij pa zanima finančno tveganje v povezavi z dobičkonosnostjo. Praviloma bolj ko je podjetje finančno tvegano za upnike, višja je zahtevana dobičkonosnost kapitala. Vrednost kazalnika, izračunanega po SRS, je znašala 0,521, kar pomeni, da je podjetje s kapitalom financiralo dobro polovico vseh sredstev, z drugimi, večinoma dolžniškimi viri financiranja, pa 47,9 % svojih sredstev. Vrednost kazalnika, izračunanega po MRS, pa je znašala 0,520, kar pomeni, da je podjetje s kapitalom financiralo 52 % vseh sredstev podjetja. Glede na to, da so vsa stalna sredstva in del zalog financirana s kapitalom, ocenjujem, da je struktura kapitala Kolpe d.d. optimalna.

b) delež trajnega in dolgoročnega financiranja

$$\frac{\text{kapital+ dolgoročni dolgovi}}{\text{obveznosti do virov sredstev}}$$

Kazalnik dolgoročnega financiranja stalnih sredstev podjetja kaže razmerje med trajnimi in dolgoročnimi viri sredstev ter celotno pasivo bilance stanja, oziroma kaže odstotek financiranja sredstev s trajnimi in dolgoročnimi viri. Vrednost kazalnika je odvisna od deleža stalnih sredstev med vsemi sredstvi. Osnovno pravilo financiranja je, da naj podjetje financira stalna sredstva in del gibljivih sredstev s trajnimi ali dolgoročnimi viri.

Vrednost kazalnika, izračunanega po SRS, je bila v proučevanem letu 0,613, kar pomeni, da je bilo 61,3 % vseh obveznosti do virov sredstev financiranih dolgoročno, medtem ko je bila vrednost kazalnika po MRS 0,588, kar pomeni dolgoročno financiranih 58,8 % vseh obveznosti do virov sredstev.

4.2.2.2. Kazalniki vodoravnega finančnega ustroja

Kazalnike vodoravnega finančnega ustroja velikokrat imenujemo tudi kazalnike plačilne sposobnosti ali solventnosti. Plačilna sposobnost je načelo oziroma izraz sposobnosti podjetja, da razpolaga z ustreznimi likvidnostnimi sredstvi za pravočasno izvedbo potrebnih plačil, kar je mogoče doseči z usklajevanjem materialnih in finančnih tokov, z rastjo finančne moči ter ohranjanjem in vzpostavljanjem finančnega ravnotežja (Ban, Tekavčič, 2001, str. 77).

Plačilna sposobnost se ugotavlja s primerjavo časa zapadlosti obveznosti do virov sredstev s časom, potrebnim za vnovčenje sredstev. Podjetje lahko pri financiranju sredstev zasleduje tri vrste politike, in sicer politiko izenačevanja ročnosti, kjer so vsa dolgoročna sredstva financirana z dolgoročnimi viri, kratkoročna sredstva pa s kratkoročnimi; agresivno politiko, kjer je tudi del dolgoročnih sredstev pokrit s kratkoročnimi viri ter konzervativno politiko, kjer so poleg dolgoročnih sredstev tudi kratkoročna sredstva v celoti pokrita z dolgoročnimi viri (Brigham, Houston, 1998, str. 662-664).

Kazalniki plačilne sposobnosti so zlasti zanimivi za posojilodajalce, predvsem za odobritev kratkoročnih posojil. Manjša je vrednost kazalnika, večje je tveganje za posojilodajalca, da ne bo dobil vrnjene glavnice in pripadajočih obresti. Za poslovodstvo podjetja pa so kazalniki plačilne sposobnosti pomembni za oceno kreditne sposobnosti podjetja. Manjša kot je, težje bo podjetje pridobilo posojilo in večja bo obrestna mera tega posojila.

Kazalniki plačilne sposobnosti imajo tudi svoje slabosti (Slapničar, 1998, str.15):

- zanima nas plačilna sposobnost v prihodnosti, kazalniki pa primerjajo kategorije iz bilance stanja za preteklo obdobje,
- bilanca stanja izraža stanje kategorij na en dan v letu, med letom pa se lahko kategorije bistveno drugače gibljejo,
- pri izračunih se predpostavlja normalno poslovanje, kjer naj bi se kratkoročna sredstva prej kot v enem letu preoblikovala v denar. Podjetje pa dokaj hitro lahko svojo plačilno sposobnost reši s prodajo stalnega sredstva,
- podjetje na eni strani odplačuje stare dolgove, vendar hkrati pridobiva tudi nove, ki so denarni pritok. Grobo rečeno podjetju nikoli ni potrebno bistveno zmanjšati financiranja z dolgovi.

Zaradi želje po izenačevanju ročnosti sredstev in obveznosti do virov sredstev ter izogitvi plačilni nesposobnosti podjetje izračunava naslednje kazalnike plačilne sposobnosti, ki na pregleden način prikazujejo razmere pri poslovanju.

Tabela 4: Kazalniki vodoravnega finančnega ustroja, izračunani po SRS in MRS za Kolpo d.d v letu 2001

Postavka	SRS	MRS
kapitalska pokritost osnovnih sredstev	1,2	1,3
kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev	1,1	1,1
kapitalska in dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev	1,24	1,24
kratkoročna pokritost kratkoročnih obveznosti (kratkoročni koeficient)	1,4	1,4
pospešena pokritost kratkoročnih obveznosti (pospešeni koeficient)	0,7	0,7

Vir: Letno poročilo Kolpe d.d.

a) kapitalska pokritost osnovnih sredstev

$$\frac{\text{kapital}}{\text{osnovna sredstva}}$$

Pri tem kazalniku gre za prikaz lastniškega financiranja osnovnih sredstev. Če je vrednost koeficienta manjša od 1, pomeni, da osnovna sredstva financirajo tudi drugi in da se v zvezi z njimi pojavljajo tudi dolгови; nasprotno, če je koeficient večji od 1, pa pomeni, da lastniki financirajo več kot samo osnovna sredstva.

Izračun kazalnika po SRS kaže, da podjetje s kapitalom financira vsa osnovna sredstva, zraven pa še del gibljivih sredstev. Vrednost kazalnika po MRS je podobna.

b) kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev

$$\frac{\text{kapital}}{\text{dolgoročna sredstva}}$$

Ta kazalnik kaže lastniško financiranje dolgoročnih sredstev. Če je vrednost kazalnika manjša od 1, lastniki ne financirajo vseh dolgoročnih sredstev, ampak so le-ta delno pokrita s strani upnikov. Kadar pa je vrednost kazalnika večja od 1, so vsa dolgoročna sredstva financirana s kapitalom.

Vrednost kazalnika za Kolpo d.d., izračunanem po SRS in MRS, je enaka in večja od 1, kar pomeni, da so vsa dolgoročna sredstva financirana s kapitalom.

c) dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev

$$\frac{\text{kapital} + \text{dolgoročni dolgovi} + \text{dolgoročne rezervacije}}{\text{dolgoročna sredstva}}$$

Kazalnik prikazuje dolgoročno financiranje dolgoročnih sredstev. Pri tem financiranju ne sodelujejo zgolj lastniki kapitala, temveč tudi drugi upniki. Če je vrednost kazalnika večja od 1, je dolgoročno financiran tudi del kratkoročnih sredstev, v nasprotnem primeru pa so dolgoročna sredstva delno financirana tudi s kratkoročnimi viri.

Izračun vrednosti kazalnika po SRS in MRS nam pokaže, da podjetje z dolgoročnimi viri financira vsa dolgoročna sredstva ter del kratkoročnih sredstev, saj je kazalnik večji od 1.

d) kratkoročna pokritost kratkoročnih obveznosti (kratkoročni koeficient)

$$\frac{\text{kratkoročna sredstva}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$$

Kazalnik kaže razmerje med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi. Meri sposobnost podjetja, da poravna kratkoročne obveznosti z denarjem in drugimi kratkoročnimi sredstvi, tudi z zalogami. Pri uporabljanju tega kazalnika moramo biti previdni, saj ne moremo kar preprosto trditi, da se je povečala plačilna sposobnost podjetja, če se je povečala vrednost tega kazalnika. Za to trditev obstajata najmanj dva razloga (Hočevar, Igličar, 1997, str. 246):

- v števcu kazalnika so celotna kratkoročna sredstva družbe ne glede na njihovo obliko. Razumljivo je, da bo družba z denarnimi sredstvi lažje poravnala svoje obveznosti kot na primer z zalogami.
- poslovodstvo lahko izboljša vrednost izračunanega koeficienta tako, da na koncu leta poravna del kratkoročnih obveznosti.

Vrednost kazalnika je bila v proučevanem obdobju 1,4 in enaka tako po SRS kot po MRS, kar pomeni, da podjetje zasleduje zmerno konzervativno politiko, saj je bil del kratkoročnih sredstev financiran tudi z dolgoročnimi viri.

e) pospešena pokritost kratkoročnih obveznosti (pospešeni koeficient)

$$\frac{\text{likvidna sredstva} + \text{kratkoročne terjatve}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$$

Ta kazalnik dobimo, če iz gibljivih sredstev izločimo zaloge in aktivne časovne razmejitve, ki so manj likvidne. Pospešeni koeficient je boljše merilo plačilne sposobnosti podjetja, saj v

števcu vsebuje kategorije, ki so ali denarna ali gibljiva sredstva, ki so blizu denarja. Ker so kratkoročna sredstva draga zaradi denarnih sredstev, ki jih vežejo nase v poslovnem procesu in ker ne prinašajo dobička, dokler niso spremenjena v proizvode ter prodana kupcem, je potrebno višino kazalnika obdržati na čim nižji ravni glede na še sprejemljivo stopnjo tveganja (Ban, Tekavčič, 2001, str. 78). Kot ugodna vrednost koeficienta se razume, če je njegova vrednost večja od 1.

Vrednost kazalnika, izračunanega po SRS in MRS, je bila v proučevanem obdobju manjša od 1, in sicer 0,7, kar pomeni, da je bila vrednost kazalnika v proučevanem obdobju ugodna glede na še sprejemljivo stopnjo tveganja, kljub temu, da je bila vrednost kazalnika manjša od 1.

4.2.2.3. Kazalniki stanja investiranja

Kazalniki investiranja omogočajo presojo ugodnosti sestave sredstev podjetja, saj prikazujejo delež posamezne vrste sredstev v vseh sredstvih. Gre za analizo aktivne strani bilance stanja. Kazalniki investiranja so pomembni predvsem za poslovodstvo podjetja pri odločanju o investicijah, manj pa so pomembni za zunanje uporabnike. Vrednost kazalnikov je odvisna od značilnosti tehnologije podjetja (kapitalske oziroma delovne intenzivnosti), zato se kazalniki močno razlikujejo glede na panogo, v kateri podjetje posluje (Ban, Tekavčič, 2001, str. 78).

Tabela 5: Kazalniki investiranja, izračunani po SRS in MRS za Kolpo d.d. v letu 2001

Postavka	SRS	MRS
Stopnja osnovnosti investiranja	0,428	0,404
stopnja finančnosti investiranja	0,062	0,070

Vir: Letno poročilo Kolpe d.d.

a) stopnja osnovnosti investiranja

osnovna sredstva (po neodpisani vrednosti) sredstva
--

Kazalnik nam kaže odstotek oziroma delež, ki ga imajo osnovna sredstva v vseh sredstvih podjetja. Vrednost kazalnika je odvisna od panoge, v kateri podjetje posluje. V tehnološko intenzivnih panogah je tako vrednost kazalnika večja kot v delovno intenzivnih panogah. Povečanje vrednosti kazalnika pomeni, da podjetje skrbi za obnovo in rast, medtem ko njegovo zmanjšanje lahko pomeni dezinvestiranje osnovnih sredstev ali pa to, da je podjetje hitro raslo ter da so se relativno povečala gibljiva sredstva (zaloge, terjatve). Povezava med načinom financiranja in vrednostjo kazalnika ni neposredna.

Vrednost kazalnika za podjetje Kolpa d.d., izračunanem po SRS, je bila v proučevanem letu 0,428, kar pomeni, da so osnovna sredstva predstavljala manj kot polovico vseh sredstev

podjetja. Isti kazalnik, izračunan po MRS, pa je znašal 0,404, kar pomeni, da so osnovna sredstva predstavljala 40,4 % vseh sredstev podjetja.

b) stopnja finančnosti investiranja

$$\frac{\text{kratkoročne finančne naložbe} + \text{dolgoročne finančne naložbe}}{\text{sredstva}}$$

Kazalnik kaže delež tistih sredstev podjetja, katera ne sodelujejo pri nastajanju prihodkov iz poslovanja, ampak pri nastajanju prihodkov iz financiranja (Ban, Tekavčič, 2001, str. 79).

Vrednost kazalnika je bila v proučevanem letu, izračunanem po SRS, 0,062, kar pomeni, da je bil delež finančnih naložb v celotnih sredstvih podjetja v tem letu 6,2 %. Vrednost kazalnika, izračunanega po MRS, pa je bila 0,07, kar pomeni, da je bil delež finančnih naložb v celotnih sredstvih 7%.

4.2.2.4. Kazalniki obračanja

Kazalniki obračanja sredstev izražajo, koliko prihodkov ustvari podjetje z obstoječimi sredstvi oziroma koliko sredstev potrebuje podjetje, da ustvari obstoječe prihodke. Pri teh kazalnikih primerjamo dinamično opredeljene ekonomske kategorije s statično opredeljenimi, pri tem izhajamo delno iz postavk v bilanci stanja in delno iz postavk v izkazu uspeha (Turk et al., 1999, str. 617).

Skozi kazalnike obračanja sredstev se odraža sposobnost posloводства podjetja, da učinkovito posluje s sredstvi. Zato vrednosti teh kazalnikov niso pomembne samo za posloводство podjetja, temveč tudi za posojilodajalce in lastnike podjetja. Večja kot je vrednost kazalnika, hitrejša je obračanje sredstev, kar pomeni, da ima podjetje vezanih manj sredstev za doseganje določenega zneska prihodkov. Hitrejša obračanje sredstev tako kaže kakovostno ravnanje in poslovođenje s sredstvi ter pomeni uspešnejše poslovanje, saj neposredno vpliva na njihovo dobičkonosnost in s tem tudi dobičkonosnost kapitala (Ban, Tekavčič, 2001, str. 75). Ti kazalniki imajo to pomanjkljivost, da niso neposredno medsebojno primerljivi, ampak le med podjetji, ki delujejo v isti dejavnosti, kar zmanjšuje njihovo uporabnost v računovodski analizi.

Tabela 6: Kazalniki obračanja, izračunani po SRS in MRS za Kolpo d.d.

Postavka	SRS	MRS
koeficient obračanja osnovnih sredstev	0,21	0,21
koeficient obračanja zalog materiala	6,0	6,3
koeficient obračanja zalog proizvodov	12,9	13,1

Vir: Letno poročilo Kolpe d.d.

a) koeficient obračanja osnovnih sredstev

$$\frac{\text{amortizacija v letu dni}}{\text{povprečno stanje osnovnih sredstev (neodpisana vrednost)}}$$

Kazalnik obračanja osnovnih sredstev nam pokaže, v koliko letih se osnovna sredstva obrnejo. Ker so to dolgoročna sredstva, je pričakovana vrednost kazalnika manjša od 1. V imenovalcu so upoštevana vsa osnovna sredstva po svoji neodpisani vrednosti.

Koeficient obračanja osnovnih sredstev, izračunan po SRS in MRS, je bil v proučevanem obdobju 0,21, kar pomeni, da bi se osnovna sredstva obrnila v podjetju v 5 letih. Vrednost kazalnika je bila za Kolpo d.d. ugodna, saj je bila manjša od 1. Zaradi hitre rasti obsega poslovanja je podjetje Kolpa d.d. v zadnjih letih veliko investiralo v opremo, zato se v strukturi osnovnih sredstev znižuje delež nepremičnin z nižjim koeficientom obračanja. Zaradi velike izkoriščenosti osnovnih sredstev (delo v štirih izmenah) uporablja podjetje maksimalne amortizacijske stopnje, ki jih Zakon o davku na dobiček pravnih oseb še dovoljuje.

b) koeficient obračanja zalog materiala

$$\frac{\text{stroški materiala}}{\text{povprečno stanje zalog materiala}}$$

Kazalnik kaže število obratov zalog materiala v letu dni. Visoka vrednost kazalnika kaže na dobro poslovanje z zalogami materiala, kar vpliva tudi na denarne tokove.

Vrednost kazalnika, izračunanega po SRS, je bila v tem letu 6, kar pomeni, da so bile zaloge materiala v proizvodnji povprečno vezane 61 dni. Vrednost kazalnika, izračunanega po MRS, je bila podobna, in sicer 6,3, kar pomeni, da so bile zaloge materiala v proizvodnji povprečno vezane 58 dni. Visoka vrednost kazalnika, izračunanega tako po SRS kot po MRS, kaže na dobro poslovanje z zalogami materiala v proučevanem obdobju.

c) koeficient obračanja zalog proizvodov

$$\frac{\text{proizvajalni stroški prodanih proizvodov v letu dni}}{\text{povprečno stanje zalog proizvodov}}$$

Koeficient obračanja zalog proizvodov nam pokaže, kolikokrat letno se obrnejo zaloge proizvodov v prodajo v letu dni. Visoka vrednost koeficienta kaže na dobro poslovanje z

zalogami proizvodov in hitro prodajo zalog, kar praviloma vpliva tudi na višino denarnih sredstev.

Koeficient obračanja zalog proizvodov po SRS je v letu 2001 znašal 12,9, kar pomeni, da so bile zaloge proizvodov v podjetju povprečno vezane 29 dni, medtem ko je bila vrednost kazalnika, izračunanega po MRS, 13,1, kar pomeni, da so bile zaloge proizvodov v podjetju povprečno vezane 28 dni. Visoka vrednost koeficienta kaže na dobro poslovanje z zalogami proizvodov in hitro prodajo zalog v proučevanem obdobju.

4.2.2.5. Kazalniki gospodarnosti

Kazalniki gospodarnosti so kazalniki poslovne uspešnosti, saj pojasnjujejo dosežene poslovne rezultate (prihodke) glede na ugotovljene odhodke. Čim večja je njihova vrednost, tem uspešnejše je podjetje. Primerjava teh kazalnikov je smiselna za podjetja, ki delujejo v okviru iste panoge.

Tabela 7: Kazalniki gospodarnosti, izračunani po SRS in MRS za Kolpo d.d.

Postavka	SRS	MRS
celotna gospodarnost	1,066	1,074
gospodarnost poslovanja	1,069	1,066
dobičkovnost prihodkov	0,054	0,072

Vir: Letno poročilo Kolpe d.d.

a) celotna gospodarnost

$$\frac{\text{prihodki}}{\text{odhodki}}$$

Kazalnik kaže razmerje med celotnimi prihodki in odhodki podjetja ter tako odraža gospodarnost poslovanja podjetja. Podjetje je poslovno uspešno, če je vrednost tega kazalnika večja od 1 in hkrati izkazuje čisti dobiček.

Izračun tega kazalnika tako po SRS kot MRS nam za Kolpo d.d. pokaže, da je podjetje poslovalo uspešno, saj so prihodki večji od odhodkov (po SRS za 6,6 %, po MRS pa za 7,4%).

b) gospodarnost poslovanja

$$\frac{\text{prihodki od poslovanja}}{\text{odhodki za poslovanje}}$$

Kazalnik nam pokaže, koliko prihodkov iz poslovanja je doseglo podjetje na 1000 d.e. odhodkov iz poslovanja. Kazalnik gospodarnosti poslovanja kaže torej na učinkovitost poslovanja podjetja, saj so iz koeficienta izločeni prihodki in odhodki iz financiranja in izredni prihodki in odhodki. Podjetje je uspešnejše, čim večja je vrednost tega kazalnika ob tem, da izkazuje še čisti dobiček.

Vrednost kazalnika, izračunanega po SRS, je bila v letu 2001 večja od 1, kar pomeni, da je podjetje na 1000 d.e. odhodkov iz poslovanja ustvarilo 1069 d.e. prihodkov iz poslovanja. Podjetje je tako v proučevanem letu ustvarilo dobiček iz poslovanja. Vrednost kazalnika, izračunanega po MRS, je bila podobna, in sicer 1,066, kar pomeni, da je podjetje ustvarilo 1066 d.e. prihodkov iz poslovanja na 1000 d.e. odhodkov iz poslovanja.

c) dobičkovnost prihodkov

$$\frac{\text{dobiček}}{\text{prihodki}}$$

Kazalnik nam pokaže razmerje med dobičkom oziroma izgubo in vsemi prihodki podjetja. Podjetje je poslovalo uspešno, če je vrednost kazalnika pozitivna. Kazalnik dobičkovnosti prihodkov se zelo pogosto uporablja v računovodskih analizah, saj prikazuje delež oziroma odstotek dobička v prihodkih.

Za podjetje Kolpa d.d. lahko sklenemo, da je bilo v proučevanem obdobju uspešno, saj je izkazalo pozitivno dobičkovnost prihodkov ter večjo dobičkovnost prihodkov po MRS kot po SRS.

SKLEP

Podjetje se v javnosti predstavlja tudi z računovodskimi izkazi. Primerljivost med računovodskimi izkazi pa je odvisna od uporabljenih računovodskih standardov. SRS že v precejšnji meri upoštevajo mednarodne računovodske standarde, s čimer je za slovenska podjetja predstavitev računovodskih izkazov v skladu z mednarodnimi lažja.

Uporaba MRS v slovenskih podjetjih je odvisna od tega, kako se Slovenija želi vključiti v mednarodno primerjanje računovodskih izkazov. Dejstvo je, da mora računovodstvo spremljati poslovno dogajanje in pokazati vplive poslovnih dogodkov posameznega podjetja na njegovo gospodarsko in finančno uspešnost. Verjetno pa zlasti za tiste, ki bodo sodelovali z našimi podjetji, ne bo sprejemljivo, da bo vpliv enakega poslovnega dogodka pri nas drugače prikazan (ovrednoten) kot marsikje drugje po svetu. To govori v prid trditvi, da bomo v Sloveniji morali v največji mogoči meri upoštevati rešitve, ki so mednarodno priznane, kar z drugimi besedami pomeni mednarodne računovodske standarde. To zahtevo pa prenovljeni SRS v veliki meri že upoštevajo.

V diplomski nalogi sem na osnovi računovodskih izkazov, sestavljenih po SRS, sestavil še bilanco stanja in izkaz uspeha, kakršni bi bili po MRS. Na ta način sem na osnovi izračunanih računovodskih kazalnikov prikazal najpomembnejše razlike v uspešnosti poslovanja podjetja po SRS in MRS.

Iz primerjave uspešnosti poslovanja Kolpe d.d. za leto 2001 po SRS in MRS je razvidno, da ne gre za bistvena odstopanja. Kazalci uspešnosti poslovanja so približno enaki. Večina teh odstopanj izhaja iz razlik med starimi SRS in MRS, do takšnih razlik pa ne bi prišlo, če bi primerjali spremenjene SRS in MRS, saj so le-ti večinoma že usklajeni z MRS.

Največji vpliv na rezultate poslovanja in vrednotenje bilančnih postavk ima *revalorizacija*, ki je v računovodskih izkazih po MRS izločena, prav tako ni več revalorizacije po novih SRS, ki veljajo za leto 2002. Po podrobnejši analizi strukture sredstev, zlasti stalnih, in virov sredstev, predvsem kapitala, sem ugotovil, da je v bilanci stanja Kolpe d.d. izkazana višina stalnih sredstev, ki jih je bilo potrebno revalorizirati, približno enaka višini kapitala, pri katerem je bila revalorizacija obvezna (stalna sredstva 1,96 mia SIT, kapital 2,06 mia SIT). Revalorizacija stalnih sredstev pomeni revalorizacijski prihodek, s katerim se je pokrivala revalorizacija kapitala, ki pomeni revalorizacijski odhodek, tako da je bil v izkazu poslovnega izida po SRS iz naslova revalorizacije izkazan manjši revalorizacijski primanjkljaj (odhodek), zato je dobiček po MRS za to razliko večji. Izkazan revalorizacijski primanjkljaj v izkazu poslovnega izida po SRS je večji (46,7 mio SIT), vendar predstavljajo pretežni del te postavke negativne tečajne razlike, ki na končni rezultat poslovanja ne vplivajo, pač pa le na strukturo stroškov (finančni odhodki – obresti).

Nekoliko večji vpliv na uspešnost poslovanja pa ima *strošek amortizacije*, ki je zaradi nižje vrednotenih osnovnih sredstev po MRS nižji, dobiček pa večji.

Podjetje Kolpa d.d. je letno oblikovalo *dolgoročne rezervacije* za dane garancije kupcem. Ker gre le za predvidevanja in teh zneskov ni mogoče točno opredeliti, takšnih rezervacij MRS ne pripoznajo, zato sem jih iz stroškov izločil, kar tudi vpliva na boljši rezultat.

Zaradi večjega celotnega dobička pa je *večja obveznost za davek iz dobička*, posledično temu pa je manjši čisti dobiček.

LITERATURA

1. Babič Marjan, Korelič Bruno: Analize poslovanja za nosilce poslovanja in upravljanja ter vplivnost odziva odločevalcev na kakovost dela analitikov. Zbornik 3. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1997, str. 41-51.
2. Ban Sandra, Tekavčič Metka: Primerjalno analiziranje slovenskih podjetij z različnimi ekonomskimi kazalci in kazalniki. Zbornik 7. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 2001, str. 66-81.
3. Bergant Živko: Problemi oblikovanja informacij o dobičku in donosnosti. Zbornik 2. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1996, str. 75-89.
4. Bergant Živko: Nekateri vidiki analize kapitala podjetja. Zbornik 3. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1997, str. 126-142.
5. Borak Neven: Merjenje učinkovitosti in uspešnosti z metodo podatkovnih ovojníc. Zbornik 32. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, finančah in reviziji. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenija, 2000, str. 101-117.
6. Brigham Eugene F., Houston Joel F.: Fundamentals of financial management. 8th edition. Forth Worth: The Dryden Press, 1998. 898 str.
7. Epstein Barry J., Mirza Abbas Ali: Interpretation and Application of International Accounting Standards. New York: John Wiley & Sons, 1998. 868 str.
8. Hočevar Marko, Igličar Aleksander: Osnove računovodstva. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1997. 268 str.
9. Kavčič Slavka: Analiza poslovnega izida. Zbornik 1. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1995, str. 53-65.
10. Kavčič Slavka: Računovodske informacije za nadzorni svet. Zbornik 28. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, finančah in reviziji. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenija, 1996, str. 93-106.

11. Kavčič Slavka: Merjenje uspešnosti poslovanja podjetij. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo, 1998. 12 str.
12. Kavčič Slavka: Prenova izkaza stanja in izkaza ter uvedba izkaza gibanja kapitala po MRS 1, 14, 33 in 34. Zbornik 31. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenija, 1999, str. 111-127.
13. Kavčič Slavka: Pomen revizije za odličnost delovanja organizacij. 12. Forum odličnosti in mojstrstva. Otočec, 2000, str. 105-121.
14. Korošec Bojana: Računovodski vidik ekonomske dodane vrednosti. Zbornik 33. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenija, 2001, str. 103-118.
15. Lipovec Filip: Analiza in planiranje poslovanja. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1983. 402 str.
16. Mramor Dušan: Finančna politika podjetja. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1991. 154 str.
17. Mramor Dušan: Novejša spoznanja na področju finančne analize. Zbornik 31. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenija, 1999, str. 327-338.
18. Odar Marjan: Analiziranje, »kontroling« in revidiranje – prekrivanja, podobnosti in razlike. Zbornik 5. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1999, str. 7-20.
19. Odar Marjan: Revidiranje poslovanja – izziv revidiranja v prihodnosti?. Zbornik 33. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenija, 2001, str. 199-213.
20. Pahor Marko: Zveza med plačilno sposobnostjo oziroma dobičkonosnostjo in velikostjo finančnih kazalcev. Zbornik 31. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenija, 1999, str. 357-366.
21. Pučko Danijel: Aktualnost analize poslovanja. Zbornik 1. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1995, str. 25-38.

22. Pučko Danijel: Analiza poslovanja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1998. 289 str.
23. Pučko Danijel: Strateško upravljanje. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1999. 399 str.
24. Rees Bill: Financial Analysis. Hertfordshire: Prentice Hall International, 1994. 515 str.
25. Rozman Rudi: Opredelitev analize kot metode spoznavanja. Zbornik 1. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1995, str. 39-50.
26. Slapničar Sergeja: Finančna analiza poslovanja podjetij. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo, 1998. 23 str.
27. Taylor Donald H., Glezen William G.: Revidiranje: zasnove in postopki. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1996. 1078 str.
28. Tekavčič Metka: Nekateri vidiki analize uspešnosti poslovanja. Zbornik 1. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije, 1995, str. 66-75.
29. Turk Ivan: Znaki odličnosti pri podjetju. Otočec: 12. Forum odličnosti in mojstrstva, 2000, str. 37-63.
30. Turk Ivan: Povzetek novosti v računovodskih rešitvah po 1. januarju 2002. Gradivo s posvetovanja O vodenju poslovnih knjig po novih slovenskih računovodskih standardih. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001, str. 5-9.
31. Turk Ivan et al.: Finančno računovodstvo. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1999. 841 str.
32. Turk Ivan, Melavc Dane: Uvod v računovodstvo. Kranj: Moderna organizacija, 1994. 492 str.

VIRI

1. Bilanca stanja na dan 31. december 2001 za podjetje Kolpa d.d.
2. Bilanca uspeha v obdobju od 1.1 do 31.12. 2001 za podjetje Kolpa d.d.
3. Letno poročilo Kolpe d.d. za leto 2001.

4. Mednarodni računovodski standardi. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001.
5. Pogovor z Nevenko Grabec, Lek d.d., april 2002.
6. Slovenski računovodski standardi 2001. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1993.
7. Slovenski računovodski standardi 2001. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002.
8. Zakon o gospodarskih družbah (vključno z novelo ZGD-F). Ljubljana: GV Založba, 2001.

PRILOGE

Priloga 1: Bilanca stanja za Kolpo d.d. za leto 2001 po SRS

Priloga 2: Bilanca stanja za Kolpo d.d. za leto 2001 po MRS

Priloga 3: Izkaz uspeha za Kolpo d.d. za leto 2001 po SRS

Priloga 4: Izkaz uspeha za Kolpo d.d. za leto 2001 po MRS

PRILOGA 1:

KOLPA D.D. METLIKA

BILANCA STANJA NA DAN 31/12 PO SRS

V 000 SIT

BESEDILO	31/12-01	31/12-00	INDEKS
SREDSTVA SKUPAJ	3.952.984	3.469.843	114
STALNA SREDSTVA	1.957.476	1.824.404	107
NEOPREDM. DOLG. SREDSTVA	14.197	0	
- dolgoročno odloženi organizacijski stroški			
- dolgoročno odloženi stroški razvijanja	14.197		
- konces., patenti, licence			
- dobro ime			
- druge dolgoročno razmejene postavke			
- predjumi za neopredmetena dolgoročna sredstva			
OPREDMETENA OSNOVNA SREDSTVA	1.692.342	1.560.942	108
- zemljišča	120.978	105.518	115
- zgradbe	1.045.435	1.032.789	101
- proizvodna oprema	374.599	413.856	91
- druga oprema	2.482	2.516	99
- opredmetena OS v gradnji ali izdelavi	148.848	1.016	14.650
- predjumi za opredmetena osnovna sredstva	0	5.247	
DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE	245.694	258.456	95
- delnice in deleži podjetij v skupini	128.043	109.081	117
- delnice in deleži drugih povezanih podjetij			
- druge delnice in deleži	117.651	149.375	79
- dolgoročno dana posojila podjetjem v skupini			
- dolgoročno dana posojila drugim			
- dolgoročni depoziti			
POPRAVEK KAPITALA	5.243	5.006	
- odkup lastnih delnic	5.243	5.006	
- nevplačani vpisni kapital			
GIBLJIVA SREDSTVA	1.995.508	1.645.439	121
ZALOGE	947.152	706.974	134
- material	517.135	376.550	137
- nedokončana proizvodnja	130.904	127.158	103
- proizvodi	244.762	151.764	161
- trgovsko blago	54.351	51.502	106
- predjumi za zaloge			
DOLGOROČNE TERJATVE IZ POSLOVANJA	0	0	
- dolgoročne terjatve do podjetij v skupini			
- dolgoročne terjatve do drugih povezanih podjetij			
- druge dolgoročne terjatve do kupcev			
- dolgoročne varščine			
KRATKOROČNE TERJATVE IZ POSLOVANJA	898.133	874.495	103
- kratkoročne terjatve do podjetij v skupini	28.538	12.263	
- kratkoročne terjatve do drugih povezanih podjetij			
- druge kratkoročne terjatve do kupcev	794.622	764.212	104
- druge kratkoročne terjatve za nevplačan vpis. kapital			
- druge kratkoročne terjatve	73.688	88.691	83
- kratkoročne varščine	1.285	9.329	
KRATKOROČNE FINANČNE NALOŽBE	97.338	29.186	334
DENARNA SREDSTVA	51.327	33.773	152
AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	1.558	1.011	
OBVEZNOSTI DO VIROV	3.952.984	3.469.843	114
KAPITAL	2.059.017	1.681.602	122
- OSNOVNI	371.156	371.156	100
- VPLAČANI PRESEŽNI KAPITAL			
- REZERVE + sklad lastnih delnic	78.991	80.965	98
- PRENES. DOB. ALI IZG. PREJŠ. LET	563.970	369.409	153
- REVALORIZACIJSKI POPRAVEK KAPITALA	735.218	620.835	118
- NERAZD. ČISTI DOB. ALI IZG. POSL. LETA	309.682	239.237	
DOLGOROČNE REZERVACIJE	109.176	108.802	
DOLGOROČNE OBVEZNOSTI IZ FINANCIRANJA	251.464	99.285	253
DOLGOROČNE OBVEZNOSTI IZ POSLOVANJA	3.978	3.717	107
KRATKOROČNE OBVEZNOSTI IZ FINANCIR.	527.682	505.822	104
- kratk.obveznosti iz fiananc. pri podjetjih v skupini			
- kratk.obveznosti iz fiananc. pri drugih povez. podjetjih			
- kratk. dobljena posojila pri bankah	527.682	505.822	104
- kratk.obveznosti iz fiananc. pri drugih			
- kratkoročno izdani vrednostni papirji			
KRATKOROČNE OBVEZNOSTI IZ POSLOVANJA	920.919	996.255	92
- kratkoročne obvez. do podjetij v skupini dobav.	6.800	794	
- kratkoročne obvez. do drugih povez. podjetij kot dobav.			
- kratkoročne obvez. do drugih dobaviteljev	820.250	906.855	90
- kratkoročne obveznosti do delavcev	68.995	61.496	112
- kratkoročne obveznosti do države	14.811	14.653	
- kratkoročne obveznosti za predujme	3.332	12.208	27
- druge kratkoročne obveznosti	6.731	249	2.703
PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	80.748	74.360	109

PRILOGA 2:

KOLPA D.D. METLIKA

BILANCA STANJA NA DAN 31/12-2001 PO MRS

V 000 SIT

BESEDILO	31/12-01	31/12-00	INDEKS
SREDSTVA SKUPAJ	3.739.628	3.338.533	112
STALNA SREDSTVA	1.770.958	1.719.932	103
NEOPREDM. DOLG. SREDSTVA	14.197	0	
- dolgoročno odloženi organizacijski stroški			
- dolgoročno odloženi stroški razvijanja	14.197		
- konces., patenti, licence			
- dobro ime			
- druge dolgoročno razmejene postavke			
- predujmi za neopredmetena dolgoročna sredstva			
OPREDMETENA OSNOVNA SREDSTVA	1.511.067	1.461.476	103
- zemljišča			
- zgradbe	1.012.292	1.053.987	96
- proizvodna oprema	498.775	407.489	122
- druga oprema			
- opredmetena OS v gradnji ali izdelavi			
- predujmi za opredmetena osnovna sredstva	0		
DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE	245.694	258.456	95
- delnice in deleži podjetij v skupini	128.043	109.081	117
- delnice in deleži drugih povezanih podjetij			
- druge delnice in deleži	117.651	149.375	79
- dolgoročno dana posojila podjetjem v skupini			
- dolgoročno dana posojila drugim			
- dolgoročni depoziti			
POPRAVEK KAPITALA	0	0	
- odkup lastnih delnic			
- nevplačani vpisni kapital			
GIBLJIVA SREDSTVA	1.968.670	1.618.601	122
ZALOGE	920.314	680.136	135
- material	497.825	364.537	137
- nedokončana proizvodnja	126.057	119.627	105
- proizvodi	242.081	144.470	168
- trgovsko blago	54.351	51.502	106
- predujmi za zaloge			
DOLGOROČNE TERJATVE IZ POSLOVANJA	0	0	
- dolgoročne terjatve do podjetij v skupini			
- dolgoročne terjatve do drugih povezanih podjetij			
- druge dolgoročne terjatve do kupcev			
- dolgoročne varščine			
KRATKOROČNE TERJATVE IZ POSLOVANJA	898.133	874.495	103
- kratkoročne terjatve do podjetij v skupini		12.263	
- kratkoročne terjatve do drugih povezanih podjetij			
- druge kratkoročne terjatve do kupcev	898.133	764.212	118
- druge kratkoročne terjatve za nevplačan vpis. kapital			
- druge kratkoročne terjatve		88.691	0
- kratkoročne varščine		9.329	
KRATKOROČNE FINANČNE NALOŽBE	97.338	29.186	334
DENARNA SREDSTVA	51.327	33.773	152
AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	1.558	1.011	
OBVEZNOSTI DO VIROV	3.739.628	3.338.533	112
KAPITAL	1.943.885	1.658.776	117
- OSNOVNI	371.156	371.156	100
- VPLAČANI PRESEŽNI KAPITAL			
- REZERVE + sklad lastnih delnic- odk. last. deln.	73.748	75.959	97
- PRENES. DOB. ALI IZG. PREJŠ. LET	665.977	369.409	180
- REVALORIZAČIJSKI POPRAVEK KAPITALA	498.659	501.008	100
- NERAZD. ČISTI DOB. ALI IZG. POSL. LETA	334.345	341.244	
DOLGOROČ. OBVEZN. ZA ODLOŽ. DAVEK IZ DOBIČKA	10.952	318	
DOLGOROČNE REZERVACIJE			
DOLGOROČNE OBVEZNOSTI IZ FINANCIRANJA	255.442	103.002	248
DOLGOROČNE OBVEZNOSTI IZ POSLOVANJA			
KRATKOROČNE OBVEZNOSTI IZ FINANCIR.	527.682	505.822	104
- kratk. obveznosti iz fiananc. pri podjetjih v skupini			
- kratk. obveznosti iz fiananc. pri drugih povez. podjetjih			
- kratk. dobljena posojila pri bankah	527.682	505.822	104
- kratk. obveznosti iz fiananc. pri drugih			
- kratkoročno izdani vrednostni papirji			
KRATKOROČNE OBVEZNOSTI IZ POSLOVANJA	920.919	996.255	92
- kratkoročne obvez. do podjetij v skupini dobav.		794	
- kratkoročne obvez. do drugih povez. podjetij kot dobav.			
- kratkoročne obvez. do drugih dobaviteljev	920.919	906.855	102
- kratkoročne obveznosti do delavcev		61.496	0
- kratkoročne obveznosti do države		14.653	
- kratkoročne obveznosti za predujme		12.208	0
- druge kratkoročne obveznosti		249	0
PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	80.748	74.360	109

PRILOGA 3:

KOLPA d.d . METLIKA

IZKAZ USPEHA ZA KOLPO D.D. PO SRS

V 000 SIT

BESEDILO	2001	2000	INDEKS
ČISTI PRIHODKI IZ PRODAJE	5.545.749	4.536.110	122
- na domačem trgu iz razm. do podj. v skupini	12.490	16.305	77
- na domačem trgu do drugih povezanih podjetij			
- na domačem trgu iz razmerij do drugih	1.715.502	1.450.928	118
- na tujem trgu iz razmerij do drugih povez. podjetij			
- na tujem trgu iz razmerij do drugih	3.817.757	3.068.877	124
SPREM. VRED.ZALOG IN NEDOK. PROIZV.	107.737	28.913	373
VREDNOST USREDSTV.LAST. PROIZV.,STOR.			
KOSMATI DONOS IZ POSLOVANJA	5.653.486	4.565.023	124
STROŠKI BLAGA, MATERIALA, STORITEV	3.681.931	3.140.782	117
- stroški materiala	3.117.363	2.642.975	118
- stroški storitev	564.568	497.807	113
STROŠKI DELA	1.096.194	921.260	119
- stroški plač	780.099	640.868	122
- stroški socialnega in pokojninskega zavarovanja	168.677	141.248	119
- drugi stroški dela	147.418	139.144	106
AMORTIZACIJA	334.043	254.964	131
ODPISI OBRATNIH SREDSTEV	72.232	36.524	198
DRUGI ODHODKI IZ POSLOVANJA	5.591	4.129	
DOBIČEK IZ POSLOVANJA	463.495	207.364	224
PRIH. NA PODL. DELEŽEV IZ DOBIČKA PODJ.V SKUP.			
PRIH. NA PODL. DEL. IZ DOBIČKA DRUG.POVEZ.PODJ.			
PRIH. OD OBRESTI IN DRUGI PRIH. FINANCIR.	77.114	95.407	81
ODPISI DOLG. IN KRATK. FINANČ. NALOŽB	26.329	46.196	57
STROŠKI OBRESTI IN DRUGI ODH. FINANCIR.	196.613	87.577	225
- obresti iz razm. do podj. v skupini		521	0
- obresti iz razmerij do drugih povez. podjetij			
- obresti iz razmerij do drugih	86.620	75.163	115
- drugi odhodki iz financiranja	63.238	11.893	532
- revalorizacijski primanjkljaj	46.755		
DOBIČEK (IZGUBA) IZ REDNEGA POSLOV.	317.667	168.998	188
IZREDNI PRIH. (tudi prih. za porav. izgube prejš. let)	51.711	117.960	44
IZREDNI ODH. (tudi prih. za porav. izgube prejš. let)	10.907	4.185	261
CELOTNI DOBIČEK	358.471	282.773	127
DAVKI IZ DOBIČKA	48.786	43.536	112
ČISTI DOBIČEK POSLOVNEGA LETA	309.685	239.237	129

PRILOGA 4:

KOLPA d.d . METLIKA**IZKAZ USPEHA ZA KOLPO D.D. PO MRS**

V 000 SIT

BESEDILO	2001	2000	INDEKS
ČISTI PRIHODKI IZ PRODAJE	5.545.749	4.536.110	122
- na domačem trgu iz razm. do podj. v skupini	12.490	16.305	77
- na domačem trgu do drugih povezanih podjetij			
- na domačem trgu iz razmerij do drugih	1.715.502	1.450.928	118
- na tujem trgu iz razmerij do drugih povez. podjetij			
- na tujem trgu iz razmerij do drugih	3.817.757	3.068.877	124
SPREM. VRED.ZALOG IN NEDOK. PROIZV.	107.737	28.913	373
DRUGI PRIH. IZ POSLOVANJA		28.196	
KOSMATI DONOS IZ POSLOVANJA	5.653.486	4.593.219	123
STROŠKI BLAGA, MATERIALA, STORITEV	3.715.560	3.140.782	118
- stroški materiala	3.150.992	2.642.975	119
- stroški storitev	564.568	497.807	113
STROŠKI DELA	1.096.194	921.260	119
- stroški plač	780.099	640.868	122
- stroški socialnega in pokojninskega zavarovanja	168.677	141.248	119
- drugi stroški dela	147.418	139.144	106
AMORTIZACIJA	314.000	234.567	134
ODPISI OBRTNIH SREDSTEV	72.232	36.524	198
DRUGI ODHODKI IZ POSLOVANJA	5.851	4.129	
DOBIČEK IZ POSLOVANJA	449.649	255.957	176
PRIH. NA PODL. DELEŽEV IZ DOBIČKA PODJ.V SKUP.			
PRIH. NA PODL. DEL. IZ DOBIČKA DRUG.POVEZ.PODJ.		4.053	
PRIH. OD OBRESTI IN DRUGI PRIH. FINANCIR.	86.138	44.036	196
ODPISI DOLG. IN KRATK. FINANČ. NALOŽB	26.329	46.196	57
STROŠKI OBRESTI IN DRUGI ODH. FINANCIR.	149.858	87.577	171
- obresti iz razm. do podj. v skupini		521	0
- obresti iz razmerij do drugih povez. podjetij			
- obresti iz razmerij do drugih	149.858	75.163	199
- drugi odhodki iz financiranja		11.893	0
- revalorizacijski primanjkljaj			
DOBIČEK (IZGUBA) IZ REDNEGA POSLOV.	360.205	170.273	212
IZREDNI PRIH. (tudi prih. za porav. izgube prejš. let)	51.711	117.960	44
IZREDNI ODH. (tudi prih. za porav. izgube prejš. let)	10.907	4.185	261
CELOTNI DOBIČEK	401.009	284.048	141
DAVKI IZ DOBIČKA	59.420	43.854	135
ČISTI DOBIČEK POSLOVNEGA LETA	341.589	240.194	142